

Aynı kurumsal beklentilere tabi aktörlerin farklılaşan davranışları: Öğretim üyelerinin bilimsel yayın üretkenliklerinin üniversite, bölüm ve birey düzeyindeki yordayıcıları

Çetin Önder

*Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İşletme Bölümü, Kavaklıdere, Ankara
e-posta: conder@ybu.edu.tr*

Selin Eser Erdil

*Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İşletme Bölümü, Kavaklıdere, Ankara
e-posta: serdil@ybu.edu.tr*

Özet

Akademik araştırma giderek artan ölçüde dışsal düzenlemelerle yönetilir hale gelmektedir. Bu düzenlemelerin en önemli unsurlarından bazıları akademisyenlerin bilimsel yayın üretkenliklerinin artırılmasına ilişkindir. Bu çalışmada, Türk üniversitelerinin işletme bölümlerindeki öğretim üyelerinin 2007 ve 2011 yılları arasındaki bilimsel yayın üretkenliklerinin öncülleri görgül olarak incelenmektedir. Bulgular, öğretim üyelerinin ancak bir kısmının düzenlemelerde öngörülen türde bilimsel yayın yaptığını; üretkenliklerinin de üniversite, bölüm veya birey düzeyindeki bazı faktörlere bağlı olarak önemli ölçüde farklılaştığını göstermektedir. Çalışmada, söz konusu bulguların kavramsal ve yönetsel sonuçları tartışılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Akademik, araştırma, düzenleme, üretkenlik, işletme, Türkiye.

1. Giriş

Son yıllarda akademik araştırmayla ilgili anlayışta küresel bir dönüşümün gerçekleştiği iddia edilmektedir (Gumpert, 1997; 2000). Bu dönüşüm, üniversitelerin toplumsal rolüne dair daha genel anlayışlarda 1980'lerden bu yana yaşanan değişimle yakından ilişkilidir (Ferlie, Musselin ve Andresani, 2009; Paradeise ve Thoenig, 2013). Üniversiteler, yakın zamana dek öğretim ve

araştırma gibi temel faaliyetlerini kendi başlarına yönetmelerine izin verilen ve toplum tarafından koşulsuz desteklenen ayrıcalıklı örgütlerdi (Gumport, 1997; Ramirez, 2006). Ancak, bu örgütler artık kendi başlarına bırakıldığında verimsiz, toplumun tahsis ettiği değerli kaynakları israf eden ve topluma katkısı şüpheli varlıklar olarak görülmektedir (Gumport, 1997). Bu yeni anlayıştan hareketle tüm dünyada üniversitelerle ilgili düzenlemelerde önemli değişiklikler yapılmakta, üniversiteler giderek artan ölçüde üniversite dışı aktörlerin (özellikle de devletin ve sanayinin) kontrolü altına alınmaya çalışılmaktadır (Etzkowitz ve Leydesdorff, 2000; Krücken ve Meier, 2006). Akademik araştırma süreci de söz konusu değişimlerden etkilenmiştir. Akademik araştırmanın ilerleme ve refaha kendiliğinden, herhangi bir dışsal müdahaleye gerek duyulmaksızın katkıda bulunacağı düşüncesi terkedilmekte, bu faaliyet giderek artan ölçüde ussallaştırılmaktadır. Ussallaştırmadan (*rationalization*) kastedilen, akademik araştırmanın hangi amaçlara nasıl hizmet edeceğinin veya nasıl yürütüleceğinin birtakım düzenlemelerle belirlenmesi, devlet gibi üniversite dışı aktörlere bu sürecin yönetiminde önemli roller verilmesidir (Krücken ve Meier, 2006; Whitley, 2007). Akademik araştırmaya yapılan bu türden dışsal müdahalelerin öne çıkan hedeflerinden biri araştırma üretkenliğini artırmaktır. Bilimsel yayınlar akademik araştırmanın temel çıktuları sayıldığından (Ramsden, 1994), kurumsal düzenlemeler de yayın üretkenliğine odaklanmaktadır. Akademik araştırmayla ilgili güncel düzenlemelerin temel unsurlarını üniversitelerin veya akademisyenlerin yayın üretkenliğinin artırılmasına yönelik zorlayıcı kurallar veya teşviklerle üretkenliğin izlenmesi ve değerlendirilmesinde kullanılacak yöntemler oluşturmaktadır (Gumport, 2000; Whitley, 2007).

Örgütler veya onların alt birimleriyle meslek sahibi üyeleri gibi aktörler üzerinde bu türden düzenleyici tedbirlerin etkilerini incelemekte en yaygın olarak kullanılan yaklaşım yeni kurumsalcılıktır. Yeni kurumsalcılığa göre, kurumsal çevredeki yaygın anlayışların, normların veya düzenleyici kuralların söz konusu aktörler üzerinde önemli etkiler göstermeleri beklenir (DiMaggio ve Powell, 1983; Meyer ve Rowan, 1977; Oliver, 1991). Çünkü, bu aktörler kimliklerini kurumsal çevrelerine borçludur veya neyi nasıl yapacaklarına bu çevreden kaynaklanan beklentilere göre karar verirler. Bu sayede de, söz konusu anlayışlar, normlar veya kuralların arkasında duranlar (örneğin, devlet) nezdinde meşrulaşır ve gereksinim duydukları kaynakları onlardan daha kolay temin ederler. Kurumsal beklentilere uygun davranmayanlar ise meşruiyetlerini yitirir, yaptırım tehdidiyle karşılaşır ve çevrelerinden kaynak temininde ve dolayısıyla varlıklarını sürdürmekte güçlük çeker. Yeni kurumsalcılığın temel argümanı, aktörlerin kurumsal çevrelerinden kaynaklanan değerlendirme kıstaslarını içselleştireceği, yani özelliklerini, uygulamalarını veya çıktılarını kurumsal beklentilere uyarlayacağıdır. Buna, eş biçimlilik de (*isomorphism*) denir. Örneğin, akademik

araştırmayla ilgili düzenlemeler yayın üretkenliğinin artırılmasını öngördüğünde, üniversitelerin veya akademisyenlerin de bu hedefi benimseyeceği ve buna ulaşmak için gerekli tedbirleri alacağı öne sürülmektedir. Eş biçimlilik baskıları, aynı zamanda ilgili örgüt topluluğu içinde benzeşmeye de yol açar. Topluluk içindeki aktörler aynı kurumsal baskılara tabi olduklarından, bu baskıların gereklerini yerine getirdikçe birbirlerine benzerler; örneğin, aynı biçimsel özellikleri veya davranışları sergilerler.

Yeni kurumsalcılığın temel ve ayırt edici argümanı örgütsel aktörlerin kurumsal beklentilere boyun eğeceği ve böylelikle birbirlerine benzeyeceği olmakla birlikte (bakınız, DiMaggio ve Powell, 1983), bunun her zaman gerçekleşmeyebileceği de öne sürülmüştür (örneğin, Beckert, 2010; Hasselbladh ve Kallinikos, 2000; Oliver, 1991; Thornton ve Ocasio, 2008). Bu itirazı ilk dile getirenlerden Oliver (1991), kurumlara çok fazla güç atfetmemek gerektiğini; örgütsel aktörlerin bazen istemedikleri bazen de beceremedikleri için kurumsal beklentilerle uyumlu davranış sergilemeyebileceğini belirtmiştir. Örneğin, yayın üretkenliğini artırmayı hedefleyen düzenleyici kurallara uyulmadığında kaynak temini pek güçleşmiyorsa, kuralların zorlayıcılığı sınırlı olacak, bazı aktörler bunlara uymayı tercih ederken diğerleri uymamayı tercih edebilecektir. Kurumsalcı yaklaşımda zamanla kabul gören bir başka anlayışa göre, kurumlar güç mücadeleleri sonucunda ortaya çıktıkları ölçüde içsel çelişkiler barındırırlar. Bu nedenle, yönlendirdikleri davranışlar onların sürekliliğini sağlayacak türden olabileceği gibi, değişmelerine yol açabilecek türden de olabilir (Seo ve Creed, 2002). Örneğin, bazı güçlü akademik aktörler (mesela, düzenleyici kuruluşları yönetenler) kendi çıkarlarına hizmet edeceği için yayın üretkenliğinin artırılmasına yönelik düzenlemelerin yürürlüğe konmasını sağlayabilir. Ancak, çıkarları tehlikeye düşen daha az güçlü aktörler buna karşı hareketlenebilir, böylelikle de çatışma ve sonrasında kurumsal değişim ortaya çıkabilir. Kurumlararası uyumsuzluk veya çatışmayı öne çıkaran kurumsal mantıklar (*institutional logics*) yazını da, yeni kurumsalcı yaklaşımın uyum ve benzeşme argümanını sorgulamaktadır (bakınız, Friedland ve Alford, 1991; Thornton ve Ocasio, 2008). Bu yazına göre, kurumsal çevre çok parçalıdır. Bu çevrede birbirleriyle çelişen, hatta çatışan anlayış, norm veya kural sistemleri, yani kurumsal mantıklar, mevcut olabilir. Söz konusu koşullarda, davranışa birden fazla beklenti yön verebileceği için aynı örgüt topluluğu içindeki aktörlerin tümünün tek bir kurumsal beklentiyle uyumlu davranış göstermesini beklemek anlamlı olmayabilir (bakınız, Lounsbury, 2007; Marquis ve Lounsbury, 2007; Thornton ve Ocasio, 2008). Örneğin, akademik araştırmacıların bir kısmı temel işlevlerinin öğretmek olduğuna inandıklarından buna yönelik bilgi ve beceriler geliştirmiş olabilir. Yayın üretkenliğinin artırılmasına ilişkin düzenlemelere bu araştırmacıların vereceği tepkiyle temel işlevlerinin araştırma olduğuna inanan ve

buna uygun bilgi ve becerilerle donanmış olanların vereceği tepki sistematik olarak farklılaşabilir.

Biz bu çalışmada, yeni kurumsalcı yazını şekillendiren bu son fikirlerden hareketle, kurumsal düzenlemelerin akademik araştırmacıların davranışları üzerindeki etkilerine odaklanıyoruz. Özellikle de, yayın üretkenliğinin artırılmasına yönelik düzenlemelere tabi akademik araştırmacıların bireysel üretkenliklerinin öncüllerini Türkiye'den bir örneklemeden toplanan verilerle keşfetmeyi amaçlıyoruz. Bu sayede, ilk olarak, akademik araştırmacının kurumsal çevresinde yakın geçmişteki değişime odaklanan yazına katkı sağlamayı hedefliyoruz. Bu yazında, yeni düzenlemelerin yayın üretkenliği üzerinde genellikle beklenen etkiyi yarattığına, yani üretkenliği artırdığına, işaret eden bulgular sunulmaktadır (örneğin, Butler, 2003; Önder, Şevkli, Altınok ve Tavukçuoğlu, 2008). Ancak, bu bulgular daha çok ulusal yükseköğretim sistemi veya bilimsel disiplin düzeyindedir. Dolayısıyla, benzer düzenlemelere tabi akademisyenlerin bireysel üretkenliklerinin sistematik olarak farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bilgi içermemektedirler. Oysa, akademik araştırma önemli ölçüde bireysel bir faaliyettir. Akademik araştırmayla ilgili yakın dönemde ortaya çıkan düzenlemelerin bazı unsurları da (örneğin, işe alma ve yükseltmeyle ilgili kurallar veya parasal ödül uygulamaları) doğrudan akademisyenlerin bireysel yayın üretkenliklerini artırmaya ilişkindir. Bu nedenle, yayın üretkenliğinde yükseköğretim sistemi veya disiplin düzeyindeki değişimlerle beraber birey düzeyindeki gelişmeleri de incelemek gerekir. Yayın üretkenliğini bu şekilde incelemek ayrıca onun farklı düzeylerdeki (örneğin, üniversite, bölüm ve birey düzeyleri) öncüllerini eş zamanlı olarak keşfetmeyi olanaklı kılmaktadır. Görgül incelemeyle, ikinci olarak, Türkiye'de yakın dönemde yürürlükte olan düzenlemelerin yaratmış olduğu etkilere dair çıkarımlarda bulunarak uygulamaya katkı sunmayı hedefliyoruz. Birey düzeyinde görgül analizlerle hem doğrudan bireysel davranışı yönlendirmeyi hedefleyen düzenlemelerin hem de bireysel davranış üzerinde üniversiteler aracılığıyla etkiler yaratmayı amaçlayan düzenlemelerin işlerliği hakkında fikir edinilebilir. Elde edilecek bulgular söz konusu düzenlemelerin gözden geçirilmesinde kullanılabilir.

Aşağıda ilk olarak akademik araştırmacının kurumsal ortamında küresel olarak meydana gelen değişimler ve yeni düzenlemelerin nitelikleri betimlenmektedir. Daha sonra, Türkiye'deki güncel düzenlemeler kısaca anlatılmakta ve bunların hangi bağlamsal faktörlere bağlı olarak Türk akademisyenlerin üretkenliklerini biçimlendirmiş olabileceğine dair öngörüler sunulmaktadır. Ardından, araştırmacının yöntemi ve görgül bulgular anlatılmaktadır. Çalışma, elde edilen bulguların kavramsal ve yönetsel sonuçlarının tartışılmasıyla sona ermektedir.

2. Akademik araştırmanın kurumsal bağlamında değişim

Akademik araştırmayla ilgili yeni anlayışın iki temel unsuru bulunmaktadır. Bunların ilki, akademik araştırmayla ekonomik gelişmeyi yeniden ilişkilendirmektir (Leydesdorff ve Etzkowitz, 1996). Günümüzde akademik araştırmaların sonuçlarının ticarileştirilmesine eskiye kıyasla çok daha fazla vurgu yapılmaktadır (Powers, 2003; Whitley, 2010). Örneğin, akademik araştırmacıların girişimci olmalarını teşvik eden programlar yürürlüğe konmaktadır. Benzer bir biçimde, üniversite ile sanayinin ortaklaşa araştırma yapması, bu sayede üniversitenin araştırma için gerekli kaynakları doğrudan sanayiden temin etmesi, sanayinin de üniversitelerde halihazırda var olan araştırma altyapısını kullanması öngörülmektedir. Bu anlayış değişikliği ve buna bağlı olarak geliştirilen politikalarla ekonomik yararı olan araştırmaların desteklenmesi, çoğaltılması ve bu sayede akademik araştırmanın toplumun gereksinimlerinin karşılanmasına doğrudan hizmet eder hale gelmesi umulmaktadır (Etzkowitz ve Leydesdorff, 2000).

Yeni akademik araştırma anlayışının ikinci ve bizim bu çalışmada odaklandığımız unsuru ise araştırma için gerekli kaynakların tahsis edildiği birimlerin (üniversiteler, bölümler, araştırma ekipleri veya bireysel araştırmacıların) araştırma ve yayın üretkenliklerinin değerlendirme sistemleri aracılığıyla izlenmesidir (Whitley, 2007). Bu gelişmenin ve bununla birlikte pek çok türden örgütü veya onların üyelerini ilgilendiren benzer başkaca kurumsal düzenlemelerin önemli ölçüde 'denetim toplumu'nun (*audit society*) (Power, 1994) yansımaları olduğu iddia edilmektedir. Denetim toplumunda her türden örgüt yakından izlenmesi ve denetlenmesi gereken varlıklar olarak görülür. Bunun doğal bir sonucu olarak, örgütlerin veya onların alt birimlerinin faaliyetlerini veya çıktılarını ölçmeye eskiye kıyasla daha fazla önem verilmektedir. Örneğin, sanayi işletmelerinin doğal çevreye ne kadar zarar verdikleri ölçülerek yaptırımlar uygulanmakta, bu sayede doğal çevrenin zarar görmesinin engellenmesi hedeflenmektedir (Bansal ve Clelland, 2004). Üniversiteler de benzer değerlendirme süreçlerine tabi hale gelmiştir. Dolayısıyla, üniversiteler eskisi gibi fildişi kuleler olarak görülmemekte, toplumun kıt kaynaklarının tahsis edildiği, bu nedenle söz konusu kaynakların kullanımının hesabını vermesi gereken herhangi bir örgüt gibi görülmektedir (Gumpert, 1997; Krücken ve Meier, 2006). Bu değişimin bir unsuru, üniversitelerin araştırma ve yayın üretkenliklerinin izlenmesidir. Böylelikle, akademik araştırmacıların faaliyetleri veya çıktıları da denetlenmeye başlamıştır. Oysa, akademik araştırmacılar yakın geçmişe kadar içselleştirmiş oldukları normlara göre kendi davranışlarını yönlendiren meslek sahibi kişiler olarak görülür, bu niteliklerinden ötürü kendilerine güven duyulur ve davranışları dışsal düzenlemeler aracılığıyla izlenmezdi (Gumpert, 1997). Yeni

anlayıştan hareketle, akademik araştırmacılar da artık performansı yakından izlenmesi gereken sıradan çalışanlar olarak görülmektedir (Gumpert, 1997).

Akademik araştırmanın kurumsal çevresindeki değişimle ilgili yazında, izlemeye ilişkin düzenlemelerin üç önemli özelliği betimlenmektedir. Bunların ilki, söz konusu düzenlemelerin önemli ölçüde ‘yumuşak yasa’ (*soft law*) (Ramirez, 2006) veya ‘yumuşak düzenleme’ (*soft regulation*) (Jacobsson ve Sahlin-Andersson, 2006) olarak nitelenen kural ve uygulama sistemleri olmasıdır. Bunlardan kastedilen, düzenlemelerin zorlayıcı baskılarla davranış üzerinde doğrudan etkiler yaratmasından çok, farkındalık yaratarak (örneğin, aktörlerin izlendiklerini ve performanslarının başkalarınıninkine karşılaştırıldığının farkına varması) veya yeni normların yerleşmesini sağlayarak (örneğin, aktörlerin üretkenliği eskiye kıyasla daha fazla önemsemesi), yani dolaylı yollardan, davranışsal değişimi sağlamayı amaçlamasıdır. Pek az sayıda ülkede (en belirgin biçimde, İngiltere’de) güçlü sayılabilecek (örneğin, devlet eliyle, standart yöntemler kullanılarak düzenli aralıklarla gerçekleştirilen ve doğrudan mali sonuçlar doğuran) izleme sistemleri mevcuttur (Whitley, 2007). Bazı araştırmacılar tarafından, yasal bağlayıcılığın ve buna bağlı olarak somut ödül ve cezaların sınırlı olduğu (yani, yumuşak yasa olarak nitelenebilecek) izleme sistemleri ‘zayıf’ olarak nitelenmekte ve bunların kısa bir süre içinde beklenen davranışsal etkiyi yaratma olasılıklarının düşük olacağı öne sürülmektedir (örneğin, Whitley, 2007).

İzlemeye ilişkin düzenlemelerin ikinci niteliği ise bunların barındırdıkları içsel çelişkilerdir. İlk olarak, bu düzenlemeler genellikle bir elit tarafından merkezi olarak yönetilmemekte (Whitley, 2007); devletle birlikte özerk uzmanlaşmış örgütler (örneğin, akreditasyon kuruluşları veya araştırma fonlarını yöneten kuruluşlar) ve hatta medya kuruluşları (örneğin, *Times Higher Education* veya *U.S. News and World Report*) tarafından, bunlar arasında pek de eşgüdüm sağlanmadan yapılmaktadır (uluslararası bir karşılaştırma için bakınız, Geuna ve Martin, 2003). Bu nedenle, düzenlemeler söz konusu kuruluşların farklılaşan anlayışlarını, değerlerini veya çıkarlarını yansıtan ve birbiriyle çelişen unsurlar barındırabilmektedir. İkinci olarak, düzenlemelere yol gösteren temel amaçlara (yani, hesap verebilirlik, verimlilik veya toplumsal gelişmeye katkı) ulaşmak için kullanılan yöntemlerin bu amaçlarla uyumu da tartışmalıdır (Adam, 2002; Weingart, 2005). Örneğin, izleme sistemlerinde araştırma veya yayınların bazen niteliksel özellikleri de dikkate alınmakla birlikte, sıralama veya derecelendirme aslen nicel ölçekler kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Aslına bakılırsa, denetim toplumunun önde gelen özelliklerinden biri nicel performans ölçeklerinin kullanımınıdır (Espeland ve Sauder, 2007). Yakın dönemde, bibliyometrik veri tabanlarının, özellikle Web of Science adlı olanın (Hicks, 2009; Weingart, 2005), gelişmesi sonucu yayın üretkenliğine ilişkin büyük ölçekli ölçümler yapmak da

kolaylaşmıştır. Bu veri tabanları, hem bilimsel yayınların basılmış olabilecekleri kaynakları (örneğin, bilimsel dergileri, kitapları veya kongre bildirilerini) artık eskiye kıyasla çok daha kapsamlı bir biçimde taramaktadır hem de uzaktan erişime ve veri analizine daha elverişlidir. Üretkenliğin ölçülebilir olmasının düzenlemelere tabi aktörlerin yakından izlenmesini, üretkenlikleriyle ilgili nesnel ve karşılaştırılabilir veriler elde edilmesini ve bunlara dayalı olarak verilecek ödül ve cezalarla onlar üzerinde disiplin kurulmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, tüm dünyada yayın üretkenliğini artırmaya yönelik olarak alınan düzenleyici tedbirlerin en yaygın olanı bibliyometrik veri tabanları kullanarak üretkenlik ölçümü yapmak ve bazı ödül veya yaptırımları bu ölçümlere dayandırmak olmuştur (Butler, 2003; Weingart, 2005). Ancak, bu yöntemin düzenlemelerle varılmak istenen hedefe yaklaşmayı mümkün kılıp kılmadığı tartışmalıdır (Butler, 2003; van Raan, 2005; Weingart, 2005). Bir başka amaç-araç uyumsuzluğu da kaynak tahsisinde görülebilir. Düzenleyiciler akademik aktörlerden üretkenliklerini artırmalarını talep etmekle birlikte, her zaman bunun için gerekli kaynakların tahsisini kolaylaştırmamaktadır (Önder ve Kasapoğlu-Önder, 2011).

Üçüncü olarak, izlemeye ilişkin düzenlemeler önemli ölçüde yükseköğretim sistemlerine dışarıdan taşınmış mantıkların (örneğin, denetim toplumu) ürünü olduğundan, yükseköğretim alanında önceden beri var olan mantıklarla (örneğin, mesleki denetim) çelişmektedir (Berlemann ve Haucap, basımda; Chandler, Barry ve Clark, 2002). En önemlisi, bu düzenlemeler araştırma süreci üzerindeki mesleki denetimi zayıflatmakta, düzenleyici aktörleri ve üniversitelerdeki yöneticileri güçlendirmektedir. Ayrıca, bibliyometrik veri tabanlarına dayalı izleme, özellikle de yayımlanmış araştırmaların adedinin sayılmasına dayanan değerlendirme, yayın yapmanın 'özgün' amacıyla, yani, elde edilen araştırma sonuçlarının paylaşılmasıyla çelişmektedir (Steele, Butler ve Kingsley, 2006). Son olarak, izleme sistemleri akademik araştırmacıların zamanlarının daha fazlasını araştırmaya ve yayın yapmaya ayırmalarını gerekli kılmaktadır. Bu da, öteden beri araştırma için ayrılabilir zamanı kısıtladığı öne sürülen bir diğer temel akademik faaliyet olan öğretime daha da az zaman ayrılması demektir.

Akademik araştırmaya ilişkin güncel düzenlemelerin yukarıda betimlenen özellikleri, bunların ilgili oldukları aktörlerin davranışları (örneğin, akademisyenlerin bilimsel yayın üretkenlikleri) üzerindeki etkilerini incelemek için yeni kurumsalcı yaklaşımın güncel araştırma programına yön veren fikirleri elverişli kılmaktadır. Örneğin, Oliver (1991), kurumsal beklentilerin kuvvetlice dile getirilmediği, yasal yaptırımların kısıtlı olduğu veya denetimlerin seyrek ve düzensiz olduğu durumlarda kurumsal beklentilerle uyumlu davranış gözlenmesi olasılığının düşük olduğunu belirtmektedir. Bu fikirden hareketle, akademik araştırmaya ilişkin yumuşak yasa olarak nitelenen düzenlemelerin yayın

üretkenliği üzerindeki etkisinin de ancak tedrici olarak ortaya çıkabileceği ve bu düzenlemelerin yönlendirmeyi hedeflediği aktörlerin davranışlarındaki farklılıkların türlü bağlamsal nedenlerden ötürü uzun süre devam edeceği öngörülebilir (bakınız, Whitley, 2007). Clemens ve Cook (1999), kurumsal düzenlemelerin içsel çelişkilerinin de davranışsal çeşitliliği ve hatta çatışmayı beraberinde getirebileceğini öne sürmektedir. Akademik araştırmaya ilişkin düzenlemeler de yayın üretkenliğini üniversiteler, disiplinler, bölümler veya akademisyenler arasında sistematik olarak farklılaştırabilecek çelişkili unsurlar (örneğin, niteliğe vurgu yapan amaçlarla niceliğe dayalı ölçümler) barındırmaktadır. Son olarak, bazı yeni kurumsalcılar, rakip kurumsal mantıkların bulunduğu örgütsel alanlarda da davranışsal çeşitlilik veya çatışma öngörmektedir (örneğin, Thornton ve Ocasio, 2008). Dolayısıyla, akademisyenlerin yayın üretkenliği yükseköğretim sistemindeki yönetici kontrolü-mesleki kontrol veya araştırma-öğretim eksenlerindeki gerilimlerden ötürü de farklılaşabilir.

Ancak, akademik araştırmanın kurumsal çevresindeki değişime ilişkin yazında, yeni kurumsal düzenlemelerin hangi bağlamsal faktörlerle etkileşim içinde yayın üretkenliği üzerinde etkiler doğurduğu pek fazla incelenmemektedir. Bu yazın, söz konusu düzenlemelerin genel özelliklerini ve farklı ülkelerde nasıl geliştiklerini veya buralara nasıl uyarlandıklarını betimlemekte (Whitley ve Glaser, 2007), üretkenlik gibi sonuçlarını ise genellikle ulusal yükseköğretim sistemi veya disiplin düzeyinde incelemektedir (örneğin, Butler, 2003; Crespi ve Geuna, 2008; Geuna ve Martin, 2003; Jimenez-Contreras, Moya-Anegon ve Lopez-Cozar, 2003; Moed, 2008; Osuna, Cruz-Castro ve Sanz-Menendez, 2011; Önder ve diğerleri, 2008). Bu eğilim, bağlamsal faktörleri incelemek için sınırlı olanak sunmaktadır. Oysa, bireysel üretkenliği yordamaya yönelik analizlerle farklı düzeylerdeki çok sayıda bağlamsal faktör aydınlatılabilir. Birey düzeyindeki az sayıda çalışmada ise sınırlı sayıda akademisyenden, nitel yöntemlerle toplanan veriler kullanılmış, bu nedenle ancak sınırlı sayıda bağlamsal faktöre ilişkin, genellenebilirliğinin çok kısıtlı olduğu öne sürülebilecek bulgular sunulmuştur (örneğin, Anderson, 2006).

3. Türkiye’de yayın üretkenliğini artırmaya yönelik düzenlemeler, bağlamsal faktörler ve akademisyenlerin üretkenliği

Akademik araştırmanın kurumsal çevresindeki küresel değişim etkisini Türkiye üzerinde de göstermiştir. Ussallaştırma girişimleri Türk yükseköğretim sisteminde son yıllarda giderek belirginleşmiştir. Burada, söz konusu girişimlerin gelişimi kapsamlı bir biçimde sunulmayacaktır. Bu gelişmeleri betimleyen çalışmalar mevcuttur (örneğin, Önder ve Kasapoğlu-Önder, 2011; Önder, Şevkli, Altınok ve Tavukçuoğlu, 2008; Uzun, 2006). Bu bölümde, yakın dönemde

yürürlükte olan düzenlemelerin veya uygulamaların yayın üretkenliğine odaklanan unsurlarına değinmekle yetinilecektir.

Bilimsel yayın üretkenliğinin izlenmesi ve üretkenliği özgül (ancak, başka ülkelerde de kullanılmakta olan) bir göstergesi yakın dönemde Türkiye’de yerleşiklik kazanmıştır. İlk olarak, bir süredir ara verilmiş olmakla birlikte, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından Türk üniversitelerinin yayın üretkenlikleri ve buna bağlı olarak sıralamaları 2005 yılından bu yana yayımlanmaktadır (bakınız <http://www.yok.gov.tr/web/guest/istatistikler>). Bu sıralamalar, Türk yükseköğretim alanının baskın düzenleyici kuruluşunun yayın üretkenliğine önem verdiğini göstermesi bakımından önemlidir. YÖK, sıralamalar için gerekli bibliyometrik bilgileri özgül bir kaynaktan, Web of Science’tan sağlamaktadır. Web of Science’ın farklı veri tabanlarında (örneğin, bizim görgül inceleme için başvurduğumuz *Social Science Citation Index, SSCI*), bu veri tabanlarında izlenmesi uygun görülen bilimsel dergilerde yayımlanmış çalışmaların bilgileri saklanmaktadır. YÖK’ün, bu veri tabanlarından derlenen verilerle yayın üretkenliğini ölçerek üniversiteleri ve akademisyenleri buralarda listelenen dergilerde yayın yapmaya yönlendirdiği öne sürülebilir.

YÖK dışındaki bazı aktörler de benzer yöntemlerle ölçülen yayın üretkenliğini üniversite değerlendirme veya sıralamalarında kullanmaktadır. Örneğin, Orta Doğu Teknik Üniversitesi bünyesindeki URAP Araştırma Laboratuvarı, daha kapsamlı verilere dayalı olarak, üniversite sıralamalarını yayımlamaktadır. Bu sıralamalarda ağırlığı en yüksek faktörlerden biri Web of Science veri tabanlarındaki üniversite adresli makalelerin sayısıdır (URAP, 2013: 5). URAP sıralamaları sıkça haber konusu olmaktadır. Ayrıca, URAP, öğrenci adayları gibi bazı üniversite paydaşlarını bu sıralamaları dikkate almaya da yönlendirmektedir. Dolayısıyla, URAP’ın sıralamalarının da üniversiteler veya akademisyenler üzerinde etkili olması beklenebilir (benzer sıralamaların etkileri için bakınız, Espeland ve Sauder, 2007; Sauder ve Espeland, 2009).

YÖK’nun sıralamalarına benzer bir sıralamayı 2012 yılından bu yana Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu da (TÜBİTAK) gerçekleştirmektedir. Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi olarak adlandırılan sıralamada üniversitelerin bilimsel ve teknolojik araştırma yetkinlikleri de ölçülmekle, bu amaçla üniversitelerin bilimsel yayın sayılarına ilişkin veriler derlenmektedir. Söz konusu endekste ilk elli sırayı alan üniversitelerin listesi kamuoyuna duyurulmakta, bu liste ayrıca yayın organlarında haber konusu yapılmaktadır.

TÜBİTAK’a bağlı Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi de (ULAKBİM) yayın üretkenliğine dair veriler derlemiştir. ULAKBİM’in asıl işlevi ise bireysel yayın üretkenliğini parasal olarak ödüllendirmektir. Bu kuruluş, Uluslararası Bilimsel Yayınları Teşvik Programı aracılığıyla Web of Science veri tabanlarında

yer alan dergilerde basılmış makaleler için 1993 yılından bu yana parasal ödül vermektedir. Akademik araştırmacılar üzerinde doğrudan bir başka etkiyi Üniversitelerarası Kurul tarafından yürütülen doçentlik sınavlarına başvuru koşullarında görmek mümkündür. Bu sınavlara başvurabilmek için adayların üretkenlikle yakından ilintili bazı önkoşulları yerine getirmiş olması beklenmektedir. Başvuru kıstaslarına (Ağustos 2014 itibariyle yürürlükte olanlar) göre en çok önemsenen yayın türü yine Web of Science veri tabanlarına dahil dergilerde basılmış çalışmalardır. Bazı disiplinlerde (örneğin, sağlık bilimleri temel alanında) bu türden yayınlardan belirli bir miktarda yapılmış olması başvuru için önkoşulken, diğerlerinde (örneğin, sosyal, idari ve beşeri bilimler temel alanında) en çok ödüllendirilen yayınlar bu türden olanlardır.

Türkiye'deki düzenlemeler başka ulusal bağlamlarda daha önce yürürlüğe konulmuş olanların niteliklerini taşımaktadır. En başta, Türkiye'dekiler de diğer ülkelerin çoğundakiler gibi zayıf olarak nitelenebilir. Örneğin, yayın üretkenliğine ilişkin sıralamaların bağlayıcılığı sınırlıdır. Bu tip sıralamaların üniversitelere veya akademisyenlere tahsis edilen kaynaklarla doğrudan ilintisi yoktur. Ayrıca, yakın dönemde YÖK'ün sıralamalara ara vermiş olması yayın üretkenliğine ilişkin beklentilerin pek de kuvvetlice dile getirilmiyor olduğunun bir işareti sayılabilir. Web of Science veri tabanlarındaki yayınlar ise ancak gerçekleştikten sonra cüzi miktarda ödüllendirilmektedir. Bu türden ödüller, yeni araştırmaları ancak sınırlı ölçüde güdüleyebilir (Whitley, 2007) ve bunlar için kısıtlı parasal destek sağlarlar. Akademik yükselmeye ilgili kurallar da sınırlı ölçüde bağlayıcıdır. Web of Science'ta taranmayan yayınlar da bilimsel yayın olarak tanındığı için, akademisyenlerin söz konusu veri tabanında yer alacak türden yayınlar yapmaya kuvvetlice zorlandığı söylenemez.

İkinci olarak, Türkiye'deki düzenlemeler de bazı içsel çelişkilerden mustarıptır. Örneğin, sıralamalar Web of Science veri tabanlarındaki yayın sayısına dayalı olarak yapılmakta, ancak yayınların veya onların basıldığı dergilerin nitelikleri dikkate alınmamaktadır. Benzer biçimde, Doçentlik sınavına başvuru kıstaslarında da nitelik-nicelik ayırımına dikkate edilmemektedir. Oysa, bu türden düzenlemelerin temel amacı yukarıda da belirtildiği üzere salt yayın sayısını artırmak değil, daha az kaynakla daha çok *bilimsel* ve *yararlı* yayın yapılmasının sağlanması olarak belirtilmektedir.

Son olarak, üniversiteler veya akademisyenler üzerinde bizim odaklandığımız yayın üretkenliğini artırmaya yönelik düzenlemelerden başka ve bunlarla çelişen kurumsal etkiler de vardır. Örneğin, araştırma ve yayın üretkenliğinin artırılması için düzenlemelerin yakın zamanda ve tependen inme bir biçimde getirilmesinden hareketle, Türk üniversitelerinin aslında tarihsel olarak araştırma üniversiteleri olarak tasarlanmadığı; işlevlerinin önemli ölçüde toplumun yükseköğretim gereksiniminin karşılanmasıyla sınırlı tutulduğu sonucuna

varılabilir. Dolayısıyla, yayın üretkenliğinin artırılmasına ilişkin düzenlemeler Türk yükseköğretim sisteminin geleneksel öz göreviyle uyuşmamaktadır. Benzer biçimde, son 10 yıllık dönemde Türkiye'deki üniversitelerin sayısında %100'ün üzerinde bir artış gerçekleşmiştir. Yani, Türkiye'de bilimsel yayın üretkenliğinin artırılmasına yönelik düzenlemelere yükseköğretimin kitleselleştirilmesi için yeni üniversitelerin açılması eşlik etmiştir. Ancak, kitleselleştirme araştırmadan çok öğretime önem verildiğinin işaretidir ve bu bakımdan ikinciyile ilgili düzenlemelerle uyuşmamaktadır. Dolayısıyla, Türkiye'de üniversitelerin veya akademisyenlerin rolleriyle ilgili çatışan anlayışların hüküm sürdüğü söylenebilir.

Türkiye'de bilimsel araştırmanın kurumsal ortamının bu özelliklerinden hareketle, akademisyenlerin bireysel yayın üretkenliklerine ilişkin iki türden öngöründe bulunulabilir. İlk olarak, özellikle düzenlemelerin zayıf olması ama bir miktar da düzenlemelerin barındırdığı içsel çelişkiler ve düzenlemelerle çatışan diğer kurumsal beklentiler nedeniyle birey düzeyinde üretkenlikte ilgili düzenlemelerdeki beklentileri karşılayacak topyekun bir dönüşümün gerçekleşmiş olması beklenemez. Tam tersine, tarihsel olarak ve aynı zamanda güncel kitleselleştirme girişimleri nedeniyle öz görevlerini araştırma yapmak olarak algılamayan üniversitelerdeki akademik araştırmacıların önemli bir kısmının yeni düzenlemelere büyük ölçüde kayıtsız kalacağı öne sürülebilir.

Ancak, akademisyenlerin söz konusu düzenlemelere ne ölçüde kayıtsız kaldığı (veya tam tersine, davranışlarını bunlara uyarladığı) bazı bağlamsal faktörlere bağlı olarak değişebilir. İkinci grup öngörümüz, bu bağlamsal faktörlerden bir kısmını ele almaktadır. Örneğin, yayın üretkenliğini artırmaya yönelik düzenlemeler zayıf olsalar da, akademisyenlerin bazıları bunlara yön veren anlayışları veya değerleri zaten benimsemiş oldukları için davranışlarını bunlara uyarlamaya daha eğilimli olabilirler. Öte yandan, düzenlemelerin zayıflığı, söz konusu anlayış veya fikirleri benimsemeyenlerin değerlendirme kıstaslarına kayıtsız kalmalarına veya karşı çıkmalarına daha elverişli bir ortam yaratıyor olabilir. Söz konusu bağlamsal faktörler kurumsal değişime ilişkin yazından (örneğin, Clemens ve Cook, 1999; Misangyi, Weaver ve Elms, 2008; Sewell, 1992; Stryker, 1994) hareketle anlayışlar ve kaynaklar olarak sınıflandırılabilir. Anlayışlardan kastedilen, yayın üretkenliğini artırmaya yönelik düzenlemelerin dayandığı fikir, anlayış veya değer sistemlerinin (örneğin, hesap verebilirlik ve verimliliği vurgulayan denetim toplumu anlayışı gibi) yanı sıra akademisyen davranışını şekillendirebilecek diğer fikir sistemleridir (örneğin, mesleki denetim mantığı). Kaynaklardan kastedilen ise düzenlemelerin gereklerini yerine getirmek için elzem beşeri, sosyal veya maddi kaynaklardır. Bu anlayışlarla kaynaklar yayın üretkenliğini artırmaya yönelik düzenlemelere uyumlu davranışı teşvik edici nitelikte olabileceği gibi söz konusu türden davranışı engelleyebilir de.

Akademisyenlerin bireysel yayın üretkenliğini yordarken bahsi geçen anlayışlar veya kaynaklar farklı düzeylerde (örneğin, birey, bölüm, üniversite, disiplin veya yükseköğretim sistemi gibi) ele alınabilir. Bu düzeylerin bazıları iç içeyken (örneğin, bölüm ve üniversite) bazıları kısmen kesişmektedir (örneğin, bölüm ve disiplin). Ancak, herhangi bir düzeyde anlayışlarla kaynakların etkilerini, bunlar birbiriyle etkileştiği için, görgül olarak ayırıştırmak olanaklı olmayabilir. Örneğin, yayın üretkenliğini artırmayı önemli bir amaç olarak gören akademisyenlerin aynı zamanda bu amaca ulaşmak için gerekli kaynaklarla (örneğin, kavramsal veya yöntemsel bilgiler ve yazma becerisi) donanmış olmaları (mesela, hem söz konusu amacı hem de kaynakları doktora öğrenimi sırasında edindikleri için) olasıdır. Aşağıda, Türk akademisyenlerin yayın üretkenliğini artırmaya yönelik düzenlemelere verdikleri tepkileri farklılaştırması olası bu bağlamsal faktörler beş düzeyde ele alınmıştır.

İlk olarak, düzenlemelerde beklenen türde yayın yapma olanaklarında uluslararası düzeyde gerçekleşen değişimler ele alınmıştır. Türkiye'deki düzenlemelerle yayın üretkenliği Web of Science veri tabanlarına dayalı olarak ölçülmektedir. Dolayısıyla, Türk akademisyenlerden bu veri tabanına girmeyi başarmış bilimsel dergileri hedeflemeleri beklenmektedir. Akademik dergilerde yayın yapmak, bu dergilerin sayısı sınırlı olduğundan ve dergiler seçici davrandığından genel olarak güçtür. Web of Science veri tabanlarında yer alan akademik dergilerde yayın yapmak ise, bunlar özellikle Türkiye merkezli akademik dergilerin pek azını içerdiğinden ve çoğu fazlasıyla seçici Batı Avrupa veya Kuzey Amerika merkezli dergiler olduğundan, çok daha güçtür. Böyle olmakla birlikte, Web of Science veri tabanında yer alan dergilerin sayısı zaman içinde artmıştır. Dergi sayısı arttıkça, özellikle Türkiye veya benzeri gelişmekte olan ülke merkezli dergilerin sayısı yükseldikçe, düzenlemelerde öngörülen türde yayın yapabilmek için gerekli önemli bir kaynağın da artmış olacağını, buna bağlı olarak akademik araştırmacıların üretkenliklerinin zaman içinde artmış olacağını öngörüyoruz.

İkinci olarak, disiplinler arası farklılar dikkate alınmıştır. Farklı bilimsel disiplinlerde farklı araştırma ve yayın gelenekleri ve uygulamaları mevcuttur (bakınız Nederhof, 2006). Örneğin, fen bilimleri sosyal bilimlere kıyasla genel olarak daha fazla uluslararasılaşmıştır, yani ulusal olmayan meselelerle ilgilenmektedir. Bu nedenle, fen bilimlerinde Web of Science veri tabanında yer alan yabancı dergilerde yayın yapmak, sosyal bilimlerde aynı türden yayınlar yapmaya kıyasla daha kolay olabilir. Sosyal bilimlerin bazı alanları da (örneğin, ekonomi) diğerlerine (örneğin, hukuk) kıyasla daha uluslararasıdır. Ayrıca, sosyal bilim disiplinleri arasında, bilimsel dergilerde makale yayımlamak yerine kitap ve kitap bölümü yayımlama; araştırmanın başlamasıyla yayına dönüşmesi arasında geçen zaman; ortaklaşa araştırma ve yayın yapma alışkanlıkları; akademik

olmayan dergilerde yayın yapma eğilimi gibi bakımlardan önemli farklar olabilir. Bu türden yerleşik anlayış ve uygulama farklılıkları, aynı düzenlemelere tabi altında olsalar da, farklı disiplinlerden akademik araştırmacıların üretkenliklerini etkiliyor olabilir. Bu nedenle, üçüncü öngörümüz, farklı disiplinlerden akademik araştırmacıların yayın üretkenliğinin farklılaşacağıdır.

Üçüncü olarak, akademisyenin istihdam edildiği üniversite düzeyinde beş faktör ele alınmıştır. İlk olarak, üniversitelerin eski anlayışlarını terk edip yeni düzenlemeleri benimsemeye ve bunları örgütsel uygulamalarında (örneği, atama kararlarında) canlandırmaya ne ölçüde yatkın oldukları yaşlarına veya büyüklüklerine bağlı olarak sistematik olarak farklılaşabilir. Daha yaşlı ve daha büyük örgütlerin yapısal durağanlıktan mustarip olacakları, yani örgütsel yapılarını veya uygulamalarını değişen çevresel koşullara kolay uyarlayamayacakları öne sürülmüştür (Hannan ve Freeman, 1984; Önder ve Üsdiken, 2007). Bu türden üniversitelerin yayın üretkenliğini artırmayı hedefleyen yeni düzenlemelere yerleşik kültürleri ve çıkar grupları nedeniyle daha az uyum sağlayacakları, bu nedenle istihdam ettikleri akademisyenleri yayın üretkenliklerini artırmaları için daha az zorlayacakları veya destekleyecekleri öne sürülebilir. Bu nedenle, daha yaşlı ve daha büyük üniversitelerdeki akademisyenlerin yayın üretkenliklerinin daha düşük olacağı tahmin edilmektedir.

Daha genç üniversiteler yeni kurumsal beklentilere uyum sağlamakta daha az sıkıntı yaşayabilir. Ancak, çok genç üniversiteler de hala kuruluş safhasının sorunlarıyla meşgul olabilir (yenilik sıkıntıları için bakınız, Önder ve Üsdiken, 2007). Buna bağlı olarak, buralarda çalışan akademisyenler, yeni bölümler kurmak, yeni programlar geliştirmek, idari süreçleri oluşturmak gibi zaman alıcı işlerle diğer üniversitelerde çalışanlara kıyasla daha fazla meşgul olacaktır. Bu nedenle, yeni kurulmuş üniversitelerde çalışan akademisyenlerin yayın üretkenliğinin, bunların araştırma ve yayına ayırabilecekleri kaynakları daha sınırlı olacağından, diğerlerinin üretkenliğine kıyasla daha düşük olacağı öngörülmektedir.

Üniversitenin, devlet üniversitesi olup olmadığı da kurumsal beklentilere ne ölçüde uyduyuyla ilişkili olabilir. Yayın üretkenliği yazınında devlet üniversitelerindeki araştırmacıların üretkenliklerinin daha düşük olduğu, çünkü bu üniversitelerin ders verme ve kamusal hizmet sağlamaya daha eğilimli oldukları, diğerlerinin ise araştırmaya daha fazla önem verdikleri öne sürülmüştür (Dündar ve Lewis, 1998; Golden ve Kartensen, 1992). Bu olası anlayış farklılığı nedeniyle, biz de devlet üniversitelerindeki akademik araştırmacıların üretkenliklerinin diğerlerinininkine kıyasla daha düşük olmasını bekliyoruz. Son olarak, çok sayıda üniversitenin kümelenildiği büyük şehirlerdeki üniversitelerle taşradaki üniversitelerde çalışan akademisyenlerin üretkenlikleri arasında da sistematik farklılıklar olabilir. İlk gruptaki araştırmacılar, farklı kaynaklardan araştırma

desteği temin etmekte veya aynı şehirdeki diğer araştırmacılarla işbirliği yapmakta daha az sıkıntı çekiyor olabilir. Bu nedenle taşra üniversitelerindeki araştırmacıların yayın üretkenliklerinin daha düşük olacağını tahmin ediyoruz.

Dördüncü olarak, bölüm düzeyindeki faktörleri ele almaktayız. Bunları öncelikle doktora derecesinin alındığı bölümle ilgili olanlarla gözlem döneminde çalışılan bölümle ilgili olanlar şeklinde ikiye ayırıyoruz (benzer bir ayırım için bakınız, Williamson ve Cable, 2003). Bazı akademisyenler, doktora derecelerini aldıkları bölümde, yayın üretkenliğini artırmaya yönelik düzenlemelerin dayanağı olan anlayıştan farklı fikirleri veya kurumsal mantıkları benimsemiş veya bu bölümde güncel düzenlemelere uyum sağlamaya elverişli olmayan beceriler edinmiş olabilir. Örneğin, araştırmacıların bazıları doktora derecesini bilimsel yayın üretkenliğinin önemsendiği bölümlerden, diğerleri ise ders verme veya uygulamalı bilgi üretmenin önemsendiği bölümlerden almış olabilir. Ayrıca, üretkenliği önemseyen bölümlerde doktora öğrencilerine yayın yapmak için gerekli bilgi ve becerilerin daha fazla, diğerlerinde ise daha az kazandırılacağı da öne sürülebilir. Bu türden damgalama (*imprinting*) etkileri nedeniyle (bakınız, Marquis ve Tilcsik, 2013), doktora derecesini yayın üretkenliğini önemsemeyen bölümlerden alanların üretkenlikleri diğerlerine kıyasla daha düşük olabilir.

Benzer bir biçimde, yayın üretkenliğini önemsemeyen bölümlerde çalışmakta olan akademisyenlerin üzerinde üretkenliklerini yüksek tutmaları için pek fazla baskı olmayacaktır. Ayrıca, bu türden bölümlerdeki akademisyenler üretkenliklerini artırmak için gereksinim duyacakları kaynakları (örneğin, zaman, mali destek, araştırma ortağı veya araştırma asistanı) daha zor temin edecektir. Bu nedenle, üretkenliği önemsemeyen bölümlerde çalışan akademik araştırmacıların yayın üretkenliklerinin diğerlerinininkine kıyasla daha düşük olacağı öngörülebilir.

Akademisyenin istihdam edildiği bölümün başkaca özellikleri de onun üretkenliğiyle ilgili olabilir (bakınız, Dünder ve Lewis, 1998). Bu çalışmada bunların üçüne daha yer verilecektir: bölümün araştırmacı yetiştirme kapasitesi, öğrenci sayısı ve akademik araştırmacı sayısı. Bazı bölümler, yürüttükleri doktora programları aracılığıyla halihazırda daha fazla araştırmacı yetiştiriyor olabilirler. Doktora programlarından daha fazla mezun veren bölümlerde araştırma ve yayın yapmanın daha fazla önemseneyeceği; ayrıca, buralarda hem araştırma yapmak için gerekli kavramsal ve yöntemsel bilgiye daha fazla sahip araştırmacıların olacağı hem de bu araştırmacıların doktora öğrencilerinden araştırmaları için daha fazla yardım alacağı iddia edilebilir. Bu nedenle, araştırmacı yetiştirme kapasitesi daha yüksek bölümlerdeki akademik araştırmacıların yayın üretkenliğinin daha yüksek olacağını tahmin ediyoruz. Öğrenci sayısının çokluğu ise, ders verme yükümlülüğünün daha fazla olduğu anlamına gelebilir. Yayın üretkenliği yazınında ders verme ve araştırmanın birbirleriyle çelişen faaliyetler olabileceğine işaret edilmektedir (bakınız, Fox, 1992). Örneğin, daha fazla ders verme

yükümlülüğü araştırma için en önemli kaynaklardan biri olan zamanın daha kısıtlı olduğu anlamına gelir. Bu nedenle, daha fazla öğrenciye sahip bölümlerdeki akademik araştırmacıların üretkenliğinin daha düşük olacağını tahmin ediyoruz. Daha fazla sayıda akademik araştırmacı istihdam eden bölümlerde ise ders vermeyle ilgili yükümlülüklerin daha az, araştırmaya ayrılacak zamanın daha çok ve ayrıca akademik araştırmacılar arasında yardımlaşma veya işbirliği olasılığının daha yüksek olacağını; bu göreceli kaynak bolluğu nedeniyle de bu bölümlerdeki araştırmacıların üretkenliğinin daha fazla olacağını tahmin ediyoruz.

Son olarak, akademik araştırmacıların bazı bireysel özelliklerini ele almaktayız. Bu çalışmada cinsiyet, yaş, doktora yaptıktan sonra geçen süre ve akademik unvan dikkate alınmıştır. Yayın üretkenliğiyle ilgili çalışmalarda, kadınların erkeklere kıyasla dezavantajlı olabileceklerine değinilmektedir (bakınız, Fox, 2005; Williamson ve Cable, 2003). Bu dezavantajlar, hem ek ailevi yükümlülüklerden hem de işyerinde ayrımcılığa maruz kalmaktan, yani kaynak kısıtlarından, kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, kadın akademisyenlerin erkeklere kıyasla daha az üretken olacağını tahmin ediyoruz. Yayın üretkenliği yazınında yaş ile üretkenlik arasında güçlü ve tek yönlü bir ilişkiye işaret edilmemektedir (bakınız, Levin ve Stephan, 1991). Bunun bir nedeni, yaşın aynı anda pek çok etmeni temsil edebiliyor olmasıdır. Bu çalışmada, daha yaşlı akademik araştırmacıların mevcut kurumsal ortamdan farklı bir ortamda yetişmiş ve dolayısıyla alternatif bir mantığı (büyük olasılıkla da, akademisyenin asli görevinin öğretim olduğu görüşü) benimsemiş olmalarını daha olası bulduğumuzdan, yaşla üretkenlik arasında negatif bir ilişki bekliyoruz. Yaş değişkeninin, onun yokluğunda etkisini temsil ediyor olabileceği bir başka değişken ise akademisyenin doktora derecesini aldıktan sonra geçen yıl sayısıdır. Bu süre uzadıkça, akademisyenin bilgi ve becerilerini geliştirmek için daha fazla fırsattan yararlanmış olabileceğini, bireysel kaynaklardaki bu bollaşmaya bağlı olarak da yayın üretkenliğinin daha yüksek olacağını tahmin ediyoruz. Son olarak, yayın üretkenliğinin akademik unvana bağlı olarak farklılaşabileceğini öngörmekteyiz. Yayın üretkenliği akademik araştırmacıların mesleki ilerlemelerini etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Ancak, tam da bu nedenle, kariyerinin son basamağındaki akademik araştırmacıların üretkenlik baskılarına kulak asmayacakları, diğerlerinin sahip oldukları kaynakları araştırma ve yayın için geliştirme ve kullanma olasılıklarının daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Lange, 2007). Bu nedenle üretkenlikle ilgili düzenlemelerin en kuvvetli etkiyi akademik unvanı en düşük olanlarda göstereceği, bu etkinin unvan yükseldikçe azalacağı öngörülmektedir.

4. Yöntem

4.1. Örneklem

Örnekleme, 2013 yılı başında Türk üniversitelerinin işletme bölümlerinde istihdam edilen öğretim üyelerinden doktora derecelerini 2011 yılı veya daha öncesinde almış olanlar oluşturmaktadır. Gözlem dönemi ise 2007-2011 dönemidir. İşletme bölümlerinin seçilmesinin iki nedeni bulunmaktadır. Bunların ilki, bu bölümler seçilerek Türk üniversitelerinin olabildiğince çoğunun araştırmaya dahil edilebilmesi, bu sayede üniversite düzeyindeki etmenlere ilişkin çıkarımların olabildiğince yansız olmasının sağlanmasıdır. Ayrıca, Web of Science tarafından taranan dergilerde işletmeyle ilgili Türk üniversitesi adresli çok sayıda yayın olduğundan (muhtemelen, işletme bölümleri çoğu üniversitede mevcut olduğundan ve önemli sayıda akademisyen istihdam etiklerinden), bu bölümler seçilerek yayın üretkenliğiyle ilgili nicel analize daha elverişli veriler temin edilebilmiştir.

Gözlem döneminin 2007-2011 ile sınırlanmasının nedeni ise Web of Science'ın 2005 yılından itibaren uygulamaya koyduğu genişleme politikasıyla gelişmekte olan ülkelerden daha fazla bilimsel dergiyi veri tabanlarına dahil etmeye başlaması (Testa, 2011); bu kapsamda Türkiye'den daha çok sayıda sosyal bilim dergisini de tarar hale gelmesi; ancak 2012 yılından itibaren gelişmekte olan ülke dergilerinden bazılarını taramayı bırakmasıdır. Örneğin, 2005-2010 döneminde Web of Science veri tabanlarında taranan bilimsel dergiye sahip ülke sayısı 73'ten 87'ye yükselmiştir. Yeni katılan 14 ülkenin 13'ü gelişmekte olan ülkedir (Testa, 2011). Bu dönemde, 14 ülke dergi sayısını 40 veya daha fazla artırmayı başarmıştır. Bunların da dokuzu gelişmekte olan ülkedir (Testa, 2011). Bunlardan biri Türkiye'dir; 2005 yılında yalnızca 7 Türk dergisi Web of Science tarafından taranmaktayken, bu dergilerin sayısı 2010 yılında 75'e yükselmiştir (Testa, 2011). Söz konusu dönemde Türkiye dergi sayısını en fazla artıran beşinci ülke olmuştur. İşletme bölümlerindeki öğretim üyelerinin yayın yapmaya daha eğilimli olacaklarının söylenebileceği sosyal ve davranışsal bilim alanlarında yayımlanan Türkiye adresli dergi sayısı aynı dönemde 2'den 11'e yükselmiştir (Testa, 2011). Dergi sayısının artmasıyla, 2005 yılında birer psikiyatri ve psikoloji dergisiyle temsil edilen Türkiye işletme, kamu yönetimi ve eğitim alanlarından dergilerle de temsil edilir hale gelmiştir. İşletmeyle yakından ilgili sayılabilecek Türk dergilerinden Web of Science'ta ilk taranmaya başlayan Amme İdaresi Dergisi'dir. Bu dergi 2007 yılından beri taranmaktadır. Türk akademisyenleri arasında hızla popüler hale gelen bazı diğer gelişmekte olan ülke merkezli dergiler de (örneğin, Nijerya merkezli African Journal of Business Management) 2007 yılından itibaren Web of Science'ta taranmaya başlamıştır. Bu nedenle, gözlem döneminin başı olarak 2007 yılı seçilmiştir.

Web of Science'ta taranan gelişmekte olan ülke dergilerinin ve bu arada Türkiye adresli ve Türkçe yayımlanan dergilerin sayılarının artmasının, bu veri tabanında taranan dergilerdeki Türkiye adresli yayınları, özellikle de sosyal bilim yayınlarını, nadir gözlenen olgular olmaktan çıkaracağı, böylelikle de hem veri tabanını üretkenlik ölçümü için daha anlamlı bir araç haline getireceği hem de görgül analize daha elverişli veriler sunacağı düşünülmüştür. Örneğin, genişleme öncesinde Web of Science'ta taranan dergiler çok daha büyük ölçüde Kuzey Amerika veya Batı Avrupa merkezliydi. Dolayısıyla, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerden araştırmacıların genişleme öncesinde Web of Science'ta taranan dergilerde yayın yapmış olmalarının daha az muhtemel olduğu iddia edilebilir (benzer iddialar için bakınız Alatas, 2003; Leong ve Leung, 2004). Bu nedenle, genişleme öncesi dönemden verilerle yayın üretkenliğini incelemek, çoğu akademisyenin söz konusu dergilerde hiç yayını olmayabileceği için, ancak sınırlı bulgular sunabilir. Veri tabanının genişlemesi, yayın yapan akademisyen sayısını ve buna bağlı olarak yayın üretkenliğinde varyansı potansiyel olarak artıracığından, üretkenlik üzerinde etki göstermiş olabilecek daha çok sayıda faktörün etkisini incelemeyi olanaklı kılabilir.

Gözlem döneminin 2011 yılında sona ermesinin nedeni ise, 2012 yılından itibaren bazı dergilerin, bu arada Türk akademisyenler arasında da popüler olanlardan bazılarının, Web of Science veri tabanından çıkarılmasıdır. Örneğin, bu veri tabanına genişleme politikasının bir parçası olarak 2007 yılında dahil edilen ve 2009 yılından itibaren Türk akademisyenlerin en çok yayın yaptığı dergilerden biri haline gelen African Journal of Business Management, 2012 yılından itibaren veri tabanından çıkarılmıştır. Bu türden dergilerin Web of Science veri tabanından çıkarılmasının bu veri tabanından elde edilecek üretkenlik ölçümlerini önemli miktarda etkilemiş olması muhtemeldir. Söz konusu veri tabanının genişlemesini görgül inceleme için bir fırsat olarak gördüğümüzden, daha sonra veri tabanından çıkarılan dergilerde yapılan yayınları hiç dikkate almamak yerine, gözlem dönemini bu dergilerin de tarandığı dönemle sınırlamayı tercih ettik.

4.2. Verilerin toplanması

İlk olarak, çeşitli kaynaklar kullanılarak, örneklenen öğretim üyelerinin bireysel özellikleriyle birlikte çalıştıkları bölümün ve üniversitenin özellikleri hakkında veriler toplanmıştır. Öncelikle, 2013 yılı başında işletme bölümlerinin web sayfalarında sunulan bilgiler kullanılarak öğretim üyelerinin listesi oluşturulmuş, bunlardan doktora derecelerini gözlem dönemi sonrasında alanlar ayıklanmıştır. Vakıf üniversitelerinin öğretim üyeleriyle ilgili olarak ayrıca YÖK'nun web sayfalarında yayımlanan listelerden yararlanılmıştır. Bu aşamada 132 üniversitenin işletme bölümlerinin öğretim üyelerinin listesi oluşturulmuştur.

Bazı üniversitelerde farklı fakülteler altında birden fazla işletme bölümü bulunmaktadır. Buna çok sık rastlanılmaması nedeniyle bu farklı bölümler tek bir bölüm gibi değerlendirilmiştir. Dolayısıyla, her üniversite bir işletme bölümüyle temsil edilmektedir. Veriler bu bölümlerde 2007-2011 döneminde çalışmış toplam 1,619 öğretim üyesi hakkında toplanmıştır. Önemli ölçüde bölüm web sayfalarında veya öğretim üyelerinin kişisel web sayfalarında sunulan bilgiler kullanılarak öğretim üyelerinin özelliklerine dair veriler kodlanmıştır. Öğretim üyelerinin büyük çoğunluğu birden fazla yılda gözlenmiştir. Bu nedenle toplam gözlem sayısı 7,253'tür. Üniversite ve bölüm özelliklerine dair veriler ise üniversite web sayfalarından, bölüm web sayfalarından ve Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin (ÖSYM) sürekli yayınlarından derlenmiştir.

Öğretim üyelerinin yayın üretkenliğiyle ilgili veri kaynağı ise Web of Science'tır. Öncelikle, bu veri tabanında SSCI altında listelenen dergilerde 2007 ve 2011 yılları arasında yayımlanmış Türkiye adresli tüm makalelerin bir listesi elde edilmiştir. Daha sonra, ilk aşamada elde edilen öğretim üyesi listesindeki her bir öğretim üyesinin bu yayın listesindeki yayınları tespit edilmiştir. Bunun ardından, gözlemlendiği her bir yılda öğretim üyesinin SSCI altında listelenen dergilerde toplam kaç yayınının olduğu kodlanmıştır.

4.3. Değişkenler

4.3.1. Bağımlı değişken

Çalışmanın bağımlı değişkeni öğretim üyesinin SSCI altında listelenen dergilerde 2007-2011 döneminde yıllık yayın sayısıdır. Yayın sayıları tam sayma (*whole counting*) yöntemi kullanılarak hesaplanmıştır. Yani, bir öğretim üyesinin yazarları arasında bulunduğu her bir yayın, bu öğretim üyesi hesabına, kaç tane ortak yazarı olduğuna veya öğretim üyesinin yazarlar arasındaki sırasına bakılmaksızın, bir yayın olarak işlenmiştir.

4.3.2. Yordayıcı değişkenler

Yayın yapma fırsatlarındaki değişim gözlem dönemindeki yılların her biri için birer kukla değişken yaratılarak ölçülmüştür. SSCI altında listelenen dergilerin sayısında gözlem dönemi boyunca önemli bir artış gerçekleşmiştir. Bu dergilerin sayısı 2007'de 1,866'dan 2011 yılında 2,966'ya yükselmiştir (Journal Citation Reports, 2014). Bu artışın en büyük kaynağı çok sayıda bölgesel derginin (bunlar genellikle gelişmekte olan ülkelerde basılmakta olan dergilerdir) söz konusu endekse dahil edilmesidir (Testa, 2011). Bu dergilerin sayısındaki artış yayın yapma fırsatlarında da genişleme anlamına gelebilir. Kukla değişkenler, temsil ettikleri yıl için '1', diğer tüm yıllar içinse '0' değerini almıştır. Gözlem yıllarından ilki olan 2007, baz yıl alınmıştır. Bu nedenle 2007 yılını temsil eden

kukla değişken analiz dışında tutulmuş, izleyen dört yılı temsil eden kukla değişkenler analize dahil edilmiştir.

İşletme bölümlerindeki farklı disiplinler (anabilim dalları) bir dizi kukla değişkenle temsil edilmiştir. Bu değişkenler, muhasebe ve finans, yönetim ve organizasyon, pazarlama, üretim yönetimi, sayısal yöntemler, yönetim bilgi sistemleri ile işletmenin asli anabilim dallarından olmayan diğer anabilim dallarını (örneğin, hukuk ve kooperatifçilik gibi) temsil etmektedir. Her bir değişken, eğer ilgili öğretim üyesi bu değişkenin temsil ettiği anabilim dalındaysa '1', değilse '0' değerini almıştır. Analizlerde muhasebe ve finans anabilim dalı baz alınmış, dolayısıyla bu anabilim dalını temsil eden kukla değişken analiz dışında tutulmuştur.

Üniversite düzeyinde ilk olarak öğretim üyesinin çalıştığı üniversitenin yaşı ve büyüklüğü ölçülmüştür. Üniversitenin yaşı 2006'dan üniversitenin kurulduğu yıl çıkarılarak hesaplanmıştır. 2006'dan itibaren kurulan üniversitelerin yaşı ise sıfır olarak kodlanmıştır. Üniversitenin büyüklüğü, kayıtlı ön lisans ve lisans öğrencisi sayısı olarak tanımlanmıştır. Bu değişkenin değerleri, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin (ÖSYM) yayımladığı 2005-2006 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri kullanılarak kodlanmıştır. 2006 yılından itibaren kurulan üniversitelerin büyüklükleri ise sıfır olarak kodlanmıştır. Üniversite düzeyindeki diğer üç yordayıcı bir dizi kukla değişken yaratılarak ölçülmüştür. Bunlardan biri aracılığıyla 2006 yılından önce kurulanlar diğerlerinden (yani, yeni kurulan üniversite olarak nitelendirilenlerden) ayrıştırılmıştır. Öğretim üyesinin üniversitesi 2006'dan önce kurulmuşsa bu değişken '1' değerini almış, eğer 2006'dan itibaren kurulanlardan biriye '0' değerini almıştır. 2006 yılından sonraki üniversite kurulması dalgasında kurulan üniversitelerdeki öğretim üyelerinin gözlem dönemi boyunca kuruluş sürecinin gereklilikleriyle meşgul olacakları düşünülmüştür. Benzer bir şekilde devlet üniversitelerini vakıf üniversitelerinden ayıran (devlet üniversiteleri için '1', vakıf üniversiteleri için '0' değerini alan) ve en büyük üç şehir (İstanbul, Ankara ve İzmir) dışında kurulmuş üniversiteleri (taşra üniversiteleri) bu şehirlerde kurulanlardan ayıran (taşra üniversiteleri için '1', diğerleri için '0' değerini almıştır) kukla değişkenler yaratılmıştır.

Bölüm düzeyindeki öngörülerini sınamak üzere toplam beş yordayıcı değişken yaratılmıştır. Bunların ilki, öğretim üyesinin doktora derecesini aldığı bölüme ilgilidir. Bu amaçla, 2006 yılında SSCI altında listelenen işletme dergilerinde öğretim üyesinin doktora derecesini aldığı üniversite adresli yayınların sayısı ölçülmüştür. Bu değişkenle, öğretim üyesinin benzer yayınlar yapmak için gerekli becerileri doktora öğrenimi sırasında ne ölçüde kazanmış olduğu ve bu türden yayın yapmayı öngören normları ne ölçüde içselleştirmiş olduğu ölçülmeye çalışılmıştır. Bu değişkeni, öğretim üyesinin doktora derecesini yurt dışından alıp

almadığı değişkenine tercih ettik. Bu sayede hem yurt dışındaki üniversiteler arası farklılıkları yakalamak hem de Türk üniversiteleri içinde söz konusu becerileri daha az veya çok kazandırma olasılığı olanları birbirinden ayırmak olanaklı olmuştur.

Bölüm düzeyindeki diğer dört değişken ise öğretim üyesinin çalıştığı bölümle ilgilidir. Bunların ilki, gözlem döneminin hemen öncesinde (2006 yılında) SSCI’da listelenen işletme dergilerinde bölüm adresli yayınların sayısını ölçmektedir. Bu değişken aracılığıyla bölümde gözlem döneminin başı itibarıyla yerleşik yayın normu ve becerileri yakalanmaya çalışılmıştır. 2006 yılından itibaren kurulmuş olan üniversitelerdeki bölümler için bu değişken sıfır değerini almıştır. İkinci değişken ise, örnekleminiz içinde doktora derecesini bölümün yürüttüğü doktora programından almış olanların sayısıdır. Bu değişken aracılığıyla bölümün doktora programının görece büyüklüğü, yani araştırmacı yetiştirme ve araştırma yapma kapasitesi ölçülmeye çalışılmıştır. Üçüncü değişken, bölümün 2006 yılı öğrenci kontenjanıdır. Bu veriler ÖSYM’nin 2006 Yükseköğretim Öğrenci Kontenjanları Kitabı kullanılarak kodlanmıştır. Söz konusu yıldan sonra kurulmuş üniversitelerin işletme bölümlerinin öğrenci kontenjanı ise sıfır olarak kodlanmıştır. Son olarak, bölümdeki öğretim üyesi sayısı ölçülmüştür. Bu değişkenin değerlerinin hesaplanmasında örnekleminizi oluşturan öğretim üyelerine ilişkin veriler kullanılmıştır. Dolayısıyla, veriler toplanmadan önce gözlem dönemi içinde öğretim üyeliğinden ayrılmış olanlar bu değişkenin hesaplanmasında dikkate alınmamıştır. Örneklemdaki öğretim üyelerinin bazıları gözlem dönemi içinde çalıştıkları üniversiteyi ve dolayısıyla bölümü değiştirmiştir. Bölüm büyüklüğünün hesaplanmasında bu türden hareketlilikler dikkate alınmıştır.

Birey düzeyinde ilk olarak cinsiyet ve yaş ölçülmüştür. İlk değişken, kadınlar için ‘1’, erkekler içinse ‘0’ değerini alacak şekilde kodlanmıştır. Yaş değişkeninin değerleri ise gözlem yılından öğretim üyesinin doğduğu yıl çıkarılarak hesaplanmıştır. Öğretim üyelerinin yaklaşık üçte birinin doğum tarihlerine erişilemediğinden bu değişkende toplam 2,191 kayıp değer (*missing value*) ortaya çıkmıştır. Analize dahil olan öğretim üyesi sayısını olabildiğince yüksek tutmak ve dolayısıyla olabildiğince zengin verilerle analiz yapabilmek için kayıp değer yerleştirme (*missing value imputation*) yoluna gidilmiştir. Öncelikle, eldeki verilerle regresyon analizi yapılmış ve öğretim üyesinin doktora derecesini aldığı yıl, doğduğu yıl ve cinsiyet değişkenleri kullanılarak yordanmıştır. Daha sonra bu analizden elde edilen katsayılar kullanılarak, doğduğu yıl bilinmeyen öğretim üyelerinin tahmini doğum yılları ve dolayısıyla yaşları hesaplanmıştır. Bu sayede bu değişkene ilişkin kayıp değerli gözlemlerin sayısı 325’e düşürülmüştür. Doktora derecesi alındıktan sonra geçen süre ise gözlem yılından doktora derecesinin alındığı yıl çıkarılarak hesaplanmıştır. Birey düzeyinde son olarak

öğretim üyesinin ilk gözlendiği yıldaki akademik unvanına yer verilmiştir. Profesör, doçent ve yardımcı doçentler üç kukla değişken yardımıyla birbirlerinden ayrılmıştır. Örneğin, profesör kukla değişkeni eğer öğretim üyesi ilk gözlendiği yılda profesörse '1' değerini, değilse '0' değerini almıştır. Analizlerde, yardımcı doçentler baz grup olarak seçilmiş, bu nedenle söz konusu grubu temsil eden kukla değişken analiz dışında tutulmuştur.

4.4. Analiz yöntemi

Örneklemedeki öğretim üyelerinin büyük çoğunluğu birden fazla yılda gözlenmiştir. Bu nedenle gözlemler öğretim üyesi düzeyinde gruplanmıştır. Ayrıca öğretim üyeleri de bölüm düzeyinde gruplanmıştır. Daha önce belirtildiği üzere, her üniversite bir bölümle temsil edilmektedir. Dolayısıyla, bölüm düzeyinde gruplanmayla üniversite düzeyinde gruplanma örtüşmektedir. Bu türden verilerin kullanıldığı analizlerde gruplar arası (örneğin, hem öğretim üyeleri arası hem de bölümler veya üniversiteler arası) olası sistematik farklılıkların hesaba katılması gerekmektedir. Bu nedenle, söz konusu farklılıkları hesaba katmaya elverişli çok düzeyli (*multilevel*) regresyon analizi yöntemi kullanılmıştır. Bağımlı değişken olan bilimsel yayın üretkenliği bir sayma değişkeni (*count variable*) olduğundan (sayma değişkenleri sıfır veya daha büyük tamsayı değerler alabilirler) ve aşırı saçılım (*overdispersion*) gösterdiğinden (aşırı saçılım, değişkenin standart sapmasının ortalamasından daha büyük olmasıdır), analizlerde bu türden bağımlı değişkenler için kullanılması önerilen çok düzeyli negatif binom regresyon (*multilevel negative binomial regression*) yöntemi kullanılmıştır (Cameron ve Trivedi, 1998). Analizler Stata 13 (StataCorp, 2013) adlı yazılım kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

5. Bulgular

Çizelge 1'de öğretim üyelerinin yıllık ortalama yayın sayıları sunulmaktadır. Yıllık ortalama yayın sayısı, her bir öğretim üyesinin gözlendiği dönem boyunca SSCI altında listelenen dergilerdeki toplam yayın sayısı öğretim üyesinin gözlendiği yıl sayısına bölünerek hesaplanmıştır. Bulgular, örneklemedeki öğretim üyelerinin çok büyük bir kısmının (% 80.3), SSCI altında listelenen dergilerde gözlendikleri dönem boyunca hiç yayın yapmadıklarını göstermektedir. Öğretim üyelerinin yaklaşık % 15'i, sıfırdan fazla ancak yılda ortalama yarımından az yayın yapmaktadır. Yılda ortalama 1'den fazla yayın yapanların oranı ise % 1'in biraz üzerindedir. Bu bulgular, örneklenen öğretim üyelerinin büyük bir kısmının kurumsal beklentilerle uyumlu davranış sergilemediğini göstermekte ve ilk öngörümüzü doğrulamaktadır.

Çizelge 1
Öğretim üyelerinin yayın üretkenliği

Yıllık ortalama yayın sayısı	Sıklık	Yüzde
0	1,300	80.3
(0, .5]	231	14.3
(.5, 1.0]	70	4.3
(1, 1.5]	9	.6
(1.5, 2.0]	4	.3
> 2.0	5	.2
Toplam	1,619	100.0

Öğretim üyeleri arasındaki söz konusu farklılığın nedenlerini incelemek üzere gerçekleştirilen çok düzeyli negatif binom regresyon analizinin sonuçları Çizelge 2’de sunulmaktadır. Bu çizelgede yer alan Model 1’de yalnızca gözlem yıllarını temsil eden kukla değişkenlere yer verilmiştir. Bu modelden elde edilen bulgular, öğretim üyelerinin yayın üretkenliğinin 2009, 2010 ve 2011 yıllarında 2007 ve 2008 yıllarına kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Söz konusu bulgular izleyen modellerde de gözlenmiş, dolayısıyla yayın yapma fırsatlarında zaman içinde genişlemeyle birlikte üretkenliğin artacağına dair beklentimiz destek bulmuştur. Model 2’de disiplinler arası olası farklılaşmayı yakalamak için anabilim dallarını temsil eden kukla değişkenler de analize dahil edilmiştir. Bulgular, baz anabilim dalı olan muhasebe ve finans anabilim dalına kıyasla yönetim ve organizasyon anabilim dalında ve topluca tek bir değişkenle temsil edilen işletmenin asli anabilim dallarından olmayan ana bilim dallarında SSCI altında listelenen dergilerde daha fazla yayın yapıldığını göstermektedir. Diğer anabilim dallarıyla baz anabilim dalı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır. İlave değişkenler içeren sonraki modellerde de anabilim dalları arası farklılaşmaya ilişkin olarak aynı sonuçlar elde edilmiş, disiplinler arasında sistematik üretkenlik farklılıklarının olacağına dair öngörümüz desteklenmiştir.

Model 3’teki ilave yordayıcıların tümü akademisyenin çalıştığı üniversite düzeyindedir. Model 3’ten elde edilen bulgular yalnızca üniversitenin kuruluş aşamasında olup olmadığıyla ilgili öngörümüze destek sağlamıştır. Bulgular, öğretim üyesinin çalıştığı üniversitenin yaşıyla üretkenliği arasında bir ilişki olmadığını göstermektedir. Bu modelde daha büyük üniversitelerdeki akademisyenlerin yayın üretkenliklerinin istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde daha düşük olduğunu görülmektedir. Bu değişkenle yayın üretkenliği arasındaki ilişkinin yönü izleyen modellerde de negatif olmakla birlikte, söz konusu modellerde ilgili katsayı istatistiksel anlamlılığını yitirmektedir. Dolayısıyla, öğretim üyesinin çalıştığı üniversitenin büyüklüğüyle üretkenliği arasında da anlamlı bir ilişki görünmemektedir. Model 3, 2006’dan önce kurulmuş

üniversitelerdeki öğretim üyelerinin yayın üretkenliğinin daha sonra kurulan ve muhtemelen kuruluş aşamasının gereklilikleriyle meşgul üniversitedekilere kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bulgu izleyen diğer modellerde de elde edilmiştir. Akademisyenin çalıştığı üniversitenin devlet üniversitesi veya taşra üniversitesi olup olmadığıyla onun yayın üretkenliği arasında Model 3'te veya izleyen modellerde ilişki bulunamamıştır.

Model 4'te bölüm düzeyinde yordayıcılara yer verilmiştir. Bulgular, öğretim üyesinin doktora derecesini nereden aldığıının onun üretkenliğinin önemli bir yordayıcısı olduğunu göstermektedir. Doktora derecesini SSCI altında listelenen dergilerde 2006 yılında daha çok yayını olan bölümlerden almış olanların üretkenliği daha yüksektir. Bulgular ayrıca öğretim üyesinin çalışmakta olduğu bölümün SSCI altında listelenen dergilerde 2006 yılında ne kadar yayını olduğuyula üretkenliği arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Her iki değişken, izleyen modelde de üretkenliğin anlamlı yordayıcıları olarak görünmektedir. Dolayısıyla, bölüm bağlamlarında sürdürülen araştırma faaliyetleriyle kurumsal beklentiler arasındaki uyumun sonuçlarına dair öngörülerimiz destek bulmuştur. Model 4 veya izleyen modelde bölümün doktora programının büyüklüğü, öğrenci kontenjanı veya öğretim üyesi sayısı ile öğretim üyesinin üretkenliği arasında anlamlı bir ilişki bulunamamış, bunlarla ilgili öngörülerimiz desteklenmemiştir.

Model 5'te yayın üretkenliğinin bireysel yordayıcılarına yer verilmiştir. Cinsiyetle yayın üretkenliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamış; kadın akademisyenlerin üretkenliğinin daha düşük olacağına dair önermemiz desteklenmemiştir. Ancak, öngördüğümüz üzere, öğretim üyesinin yaşı arttıkça üretkenliğinin azaldığı, doktora derecesini aldıktan sonra geçen süre uzadıkça ise arttığı bulunmuştur. Son olarak, beklentilerimizin aksine, ilk gözlendikleri yılda doçent veya profesör olanların yayın üretkenlikleri yardımcı doçent olanlara kıyasla daha yüksek bulunmuştur.

6. Tartışma

Nicel analizlerden örneklemdaki öğretim üyelerinin bilimsel yayın üretkenliklerine dair bazı ilginç bulgular elde edilmiştir. Burada, ilk olarak Çizelge 1'de sunulan betimleyici analizlerin sonuçlarının daha sonra da Çizelge 2'de sunulan regresyon analizi sonuçlarının kavramsal ve yönetimsel sonuçları tartışılacaktır.

Çizelge 2
Çok Düzeyli Negatif Binom Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
Sabit	-4.230*** (.212)	-4.560*** (.238)	-4.398*** (.399)	-4.368*** (.508)	10.973*** (2.435)
Yıl: 2008 ²	-.017 (.159)	-.017 (.159)	-.016 (.159)	-.004 (.161)	.036 (.163)
Yıl: 2009 ²	.579*** (.140)	.581*** (.140)	.584*** (.140)	.631*** (.143)	.749*** (.145)
Yıl: 2010 ²	.605*** (.139)	.609*** (.139)	.613*** (.139)	.656*** (.145)	.810*** (.149)
Yıl: 2011 ²	.575*** (.140)	.578*** (.140)	.589*** (.140)	.646*** (.147)	.839*** (.155)
ABD: Yönetim ve Organizasyon ¹		.506** (.171)	.505** (.171)	.513** (.172)	.531** (.169)
ABD: Pazarlama ¹		.347 (.194)	.334 (.194)	.275 (.196)	.230 (.193)
ABD: Üretim Yönetimi ¹		.438 (.228)	.436 (.228)	.354 (.230)	.348 (.223)
ABD: Sayısal Yöntemler ¹		.450 (.250)	.426 (.250)	.432 (.254)	.439 (.247)
ABD: Yönetim Bilişim Sistemleri ¹		.764 (.590)	.744 (.591)	.694 (.591)	.440 (.569)
ABD: Asli olmayanlar ¹		.856** (.250)	.821** (.248)	.837** (.248)	.838** (.245)
Üniversitenin yaşı			.699 (.380)	.241 (.379)	.277 (.341)
Üniversitenin büyüklüğü			-.499** (.185)	-.302 (.197)	-.291 (.178)
2006 yılı öncesi kurulmuş üniversite			3.422* (1.418)	2.769* (1.406)	2.595* (1.269)
Devlet üniversitesi			-.342 (.426)	-.350 (.396)	-.410 (.363)
Taşra üniversitesi			-.652 (.360)	-.274 (.358)	-.353 (.328)
SSCI'da endekslenen işletme dergilerinde doktora derecesinin alındığı üniversite adresli yayın sayısı (2006)				.200** (.062)	.153* (.061)

Değişken	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
SSCI'da listelenen işletme dergilerinde çalıştığı bölüm adresli yayın sayısı (2006)				.559*	.516*
Bölümden doktoralı öğretim üyesi sayısı				.076	.029
Bölümün öğrenci kontenjanı (2006)				-.031	-.011
Bölümün öğretim üyesi sayısı				-.199	-.284
Cinsiyet (Kadın =1)					-.112
Yaş					-.4334***
Doktora derecesi alındıktan sonra geçen yıl sayısı					.459**
İlk gözlemde unvanı profesör ³					.960***
İlk gözlemde unvanı doçent ³					.719***
Log olabilirlik	-1858.359	-1850.484	-1833.433	-1799.897	-1744.469
Gözlem sayısı	7,253	7,253	7,253	7,038	6,863
Öğretim üyesi sayısı	1,664	1,664	1,664	1,619	1,584
Bölüm sayısı	132	132	132	131	130

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

Not: Parantez içindeki değerler standart hataları göstermektedir.

¹ Muhasebe ve Finans anabilim dalına kıyasla

² 2007 yılına kıyasla

³ İlk gözlemde unvanı Yardımcı Doçent olana kıyasla

Betimleyici istatistikler, son zamanlardaki düzenlemelere ve yayın yapma olanaklarındaki genişlemeye rağmen, çok sayıda öğretim üyesinin SSCI altında listelenen dergilerde gözlem dönemi boyunca hiç yayın yapmamış olduğunu göstermektedir. Yayın ortalaması hesaplanan 1,619 öğretim üyesinin 1,300'ü (% 80.3) bu dergilerde hiç yayın yapmamıştır. Bu bulgu, söz konusu öğretim üyelerinin araştırma veya yayın yapmadıkları anlamına gelmemekle birlikte, son dönemde yürürlükte olan düzenlemelerde en fazla önem verilen türden (yani, Web of Science'da taranan dergilerde) yayın yapmakla ilgilenmediklerini veya bu türden yayın yapmakta başarılı olmadıklarını göstermektedir.

Bu bulgu, daha önce yayımlanmış bazı araştırmalarda (örneğin, Önder ve diğerleri, 2008) veya üniversite sıralamalarında betimlenen Türk yükseköğretim sistemi düzeyindeki bulgularla çelişmektedir. İkinci grup bulgular, Web of Science veri tabanındaki Türkiye adresli yayınların sayısında istikrarlı bir artış olduğunu göstermektedir. Gerçekten de, söz konusu veri tabanında 2000-2013 yılları arasında Türkiye adresli makale sayısı 5,448'den 25,970'e çıkmıştır (bu istatistikler Web of Science veri tabanında 15 Ağustos 2014 tarihinde adres anahtar sözcükleri olarak "turkey*" ve "türkiye*" kullanılarak yapılan arama sonucunda elde edilmiştir). Bu dönemde yayın sayısı yaklaşık % 377 artmıştır. Oysa, aynı dönemde Türk üniversitelerinde çalışan öğretim üyelerinin sayısı 22,131'den 55,179'a çıkarak, yaklaşık % 149'luk bir artış göstermiştir. Yani, yayın sayısındaki artış hızı öğretim üyesi artış hızının neredeyse iki katıdır. Bizim bu çalışmada analiz ettiğimiz veriler de disiplin (yani, işletme) düzeyinde ele alınsaydı, gözlem dönemi boyunca önemli bir artışın olduğu sonucuna varılırdı. Bu türden bulgular, şimdiye kadar düzenlemelerin beklenen etkiyi gösterdiği şeklinde yorumlanmış olmakla birlikte (örneğin, Önder ve diğerleri, 2008), bizim burada sunduğumuz bunların daha temkinli değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Yükseköğretim sistemi veya disiplin düzeyindeki bulgular, üretkenliği artırmaya yönelik düzenlemelerin etkili olduğu iddiasını destekliyor görünebilir. Ancak, bunlar aynı zamanda daha alt düzeydeki farklılaşmayı ve davranışı değiştirilmeye çalışılan aktörlerin düzenlemelere kayıtsızlığını veya yetersizliğini maskeliyor da olabilir. Akademik araştırmaya ilişkin düzenlemelerin etkilerini inceleyen yazında analiz birimi olarak daha çok yükseköğretim sistemleri veya disiplinler tercih edilmektedir. Söz konusu düzeylerde sunulan bulgulara dayalı olarak üniversitelerin, onların bölümlerinin veya akademisyenlerinin davranışlarını betimlemenin veya yordamanın bir tür çıkarım hatası yapmak olacağı öne sürülebilir. Bulgularımız, hem bu türden bir hatanın söz konusu olacağını göstermekte, hem de daha alt düzeydeki süreçlerle veya sonuçlarla pek ilgilenmeyen yazındaki önemli bir eksikliğin giderilmesine katkıda bulunmaktadır.

Akademisyenlerin çoğunlukla kurumsal beklentileri karşılamaktan uzak olduklarına dair bulgumuz uygulayıcıların politika etkililiğini değerlendirirken dikkatli olmaları gerektiğine de işaret etmektedir. Örneğin, toplulaştırılmış verilerden hareketle yükseköğretim sistemi veya disiplin düzeyinde işlerin yolunda gidiyor olduğu düşünülürken, davranışı değiştirilmeye çalışılan aktörlerin çoğu düzenlemelere kayıtsız kalmaya devam edebilir; bunlara uyum sağlamak için önemli miktarda emek ve zaman harcamakla birlikte istedikleri sonuçları alamayabilir; veya bunlara karşı hareketlenebilir. Dolayısıyla, düzenleyicilerin de daha alt düzeylerdeki süreçlere ve sonuçlara odaklanarak politika etkililiğini

değerlendirmeleri ve politikalarını gözden geçirmeleri gerekli görünmektedir. YÖK, 2005 ve 2006 yılları için fakülte veya bölüm düzeyinde üretkenlik verileri derleyerek bu türden bir girişimde bulunmuş olmakla birlikte, bu uygulama izleyen yıllarda sürdürülmemiştir.

Regresyon analizlerinden elde edilen bulgular yayın üretkenliğinin yayın yapma fırsatları, anabilim dalı ve bazı üniversite, bölüm veya birey düzeyinde etmenlere bağlı olarak farklılaştığını göstermektedir. İlk olarak, gözlem dönemi içinde yayın yapma fırsatlarında (öğretim üyelerinin araştırma sonuçlarını yayımlayabilecekleri SSCI altında taranan dergi sayısı) önemli bir artış olmuştur. Bu dönemde Türkiye'den pek çok dergi de bu endekse dahil edilmiştir. SSCI'da taranan dergi sayısında artış salt yayın yapmayı kolaylaştırarak üretkenliği artırmış olabilir. Gözlem yıllarını temsil eden kukla değişkenlerimizin katsayıları bu beklentiye doğrulamaktadır. Öğretim üyelerinin yayın üretkenliği 2009, 2010 ve 2011 yıllarında önceki iki yıla kıyasla daha yüksektir. Söz konusu endekste hangi dergilerin taranacağına örneğimizdeki öğretim üyeleri karar vermemektedir. Dolayısıyla, yayın yapmaya elverişli dergi sayısı, dışsal olarak kontrol edilen bir kaynak olarak değerlendirilebilir. Bu türden kaynakların daha bol olduğu zamanlarda öğretim üyelerinin yayın üretkenliğiyle ilgili kurumsal beklentileri karşılama olasılığı da daha yüksek görünmektedir.

Bulgular, yayın üretkenliğinin bazı anabilim dallarında diğerlerinden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Kurumsal düzenlemeler veya üniversite sıralamaları disiplinler arası farklılıkları dikkate almamakta, yayınları türdeş saymaktadır. Örneğin, doçentlik sınavına başvurularda işletmeyi de kapsayan sosyal ve beşeri bilimlerde Web of Science veri tabanında taranan dergilerin herhangi birinde herhangi bir disiplindeki yayımla bir başkası arasında fark gözetilmemektedir. Oysa, aynı genel alanın parçası olsalar da anabilim dalları arasında araştırma ve yayın anlayışları veya uygulamaları sistematik olarak farklılaşabilir. Bu nedenle, üretkenlik artışı öngören kurumsal düzenlemelere verilen tepkiler de anabilim dalları arasında değişebilir. Dolayısıyla, elde ettiğimiz bulgu, ilk bakışta bazı anabilim dallarındaki öğretim üyelerinin diğerlerindekiyle kıyasla daha üretken olduğunu göstermekle birlikte aslında anabilim dalları arası araştırma ve yayın uygulamalarındaki farklılıkların etkilerini de yansıtıyor olabilir.

Üniversite düzeyindeki beş yordayıcıdan yalnızca biri yayın üretkenliğiyle anlamlı bir ilişkiye sahiptir: 2006'dan önce kurulmuş üniversitelerdeki öğretim üyeleri yeni kurulanlara kıyasla daha üretkendir. Bu bulguyu, yeni kurulmuş üniversitelerdeki yöneticilerin ve öğretim üyelerinin bilimsel araştırma veya yayımla değil de kurulma sürecinin gereklilikleriyle meşgul olmalarıyla açıklamak mümkün olabilir. Bu üniversitelerin, henüz öğretim üyelerinin yayın üretkenliğini artırmakla diğerleri kadar meşgul olmadıklarının bir göstergesi çoğunun biçimsel

atama ve yükseltme kistaslarına sahip olmamasıdır. YÖK'nun web sayfalarında listelenen atama kriterleri incelendiğinde, 2006'dan önce kurulmuş 82 yükseköğretim kuruluşunun 55'inin (% 67.07) biçimsel atama ve yükseltme kriterlerine sahip olduğu, 2006'dan itibaren kurulmuş 97 yükseköğretim kuruluşunun ise yalnızca 15'inin (% 15.46) söz konusu kriterlere sahip olduğu görülmüştür (bu bilgiler 25 Mayıs 2014 günü derlenmiştir). Henüz kuruluş sürecini tamamlamadığı için atama kriterlerine sahip olmayan üniversitelerde öğretim üyeleri üzerinde SSCI altında listelenen dergilerde bilimsel yayın yapma baskısının daha hafif olduğu iddia edilebilir. Ayrıca, bu üniversitelerin işletme bölümlerindeki öğretim üyelerinden zamanlarının çoğunu muhtemelen yeni bölüm kuruluşuna, program geliştirmeye ve ders vermeye ayırmaları beklenmektedir. Burada, daha genel kurumsal ortamdan kaynaklanan çelişik etkilerin sonuçlarını görmek mümkündür. Bir yandan, türlü düzenlemeler ve uygulamalarla öğretim üyelerinin yayın üretkenliği artırılmaya çalışılmakta, öte yandan kısa sürede çok sayıda üniversite açılarak öğretim üyelerinden zamanlarının daha çoğunu yeni üniversite kurmanın gereklilikleriyle uğraşmaya ayırmaları beklenmektedir.

Bölüm düzeyindeki yordayıcılardan ikisi üretkenlikle anlamlı bir ilişkiye sahiptir. İlk olarak, doktora derecesini SSCI altında listelenen dergilerde 2006 yılında daha fazla yayını bulunan bölümlerden almış olanların yayın üretkenlikleri daha yüksek bulunmuştur. Söz konusu bölümlerin mezunlarını bu türden yayınlar için gerekli bilgi ve becerilerle daha fazla donattığı söylenebilir. Ayrıca bu bölümlerde SSCI altında listelenen dergilerde yayın yapmaya teşvik edici normların daha yerleşik olduğu da iddia edilebilir. Dolayısıyla, öğretim üyesinin doktora öğrenimi esnasında hangi normları içselleştirdiği veya ne türden beceriler kazandığı da üretkenliğiyle ilgili görünmektedir. Ancak, söz konusu norm ve becerilerin yurt dışındaki, özellikle de Amerika Birleşik Devletleri'ndeki, üniversitelerde kazandırıldığına, Türk üniversitelerinin (çok sayıda öğretim üyesinin doktora derecelerini aldıkları da dahil olmak üzere) bu değişkendeki değerlerinin genellikle sıfır olduğuna da dikkat çekmek istiyoruz. Yurt içinde yetişmiş olan öğretim üyelerinin düzenlemelerde öngörülen türde araştırma ve yayın dışında ilgilerinin olduğu veya becerilerinin bunlar dışındaki faaliyetler için daha elverişli olduğu görünmektedir.

Bölüm düzeyindeki ikinci anlamlı yordayıcı, 2006 yılında SSCI altında listelenen dergilerde öğretim üyesinin çalıştığı bölüm adresli kaç yayın olduğudur. Gözlem döneminden hemen önceki yılda bu türden yayınları daha fazla olan bölümlerdeki öğretim üyelerinin gözlem dönemi boyunca benzer yayınlar yapma olasılığı daha yüksek bulunmuştur. Söz konusu bölümlerde hem SSCI altında listelenen dergilerde yayın yapma normunun daha fazla yerleşmiş olduğu hem de bu türden yayınların yapılması için gerekli kaynaklardan (örneğin, yöntemsel ve kavramsal bilgi ve beceriler veya işbirliği yapılabilecek kişiler) daha çok

bulduğu iddia edilebilir. Dolayısıyla, kurumsal beklentiler öğretim üyesinin çalıştığı bölümdeki beklentilerle veya kaynaklarla uyduğu ölçüde yerine getirilebilmektedir.

Bölüm büyüklüğünün iki ayrı boyutu olan öğrenci kontenjanıyla öğretim üyesi sayısı, yayın üretkenliğiyle ilgili görünmemektedir. Özellikle öğrenci kontenjanının daha yüksek olduğu bölümlerde ders vermeye daha fazla zaman ayrılacağı, bu nedenle yayın üretkenliğinin daha düşük olacağı beklenebilir. Bizim örneklemimizde ders verme ve araştırma yapma çatışan yükümlülükler olarak görünmemektedir. Ancak, söz konusu değişkeni öğretim üyesi düzeyinde ölçmediğimiz için bölüm düzeyindeki ölçümlerin öğretim üyelerinin gerçek ders yükünü temsil etmiyor olabileceğini de hesaba katmak gerekir. Bir başka ilginç bulgu ise örneklemimizdeki öğretim üyelerinden bölümün yönettiği doktora programlarından mezun olanların sayısı ile yayın üretkenliği arasında ilişki olmamasıdır. Oysa, daha büyük doktora programları olan bölümlerde yayın yapmak için gerekli kavramsal ve yönetsel bilgiden daha fazla olacağı beklenebilir. Bu bulgu, yürütülen doktora programlarından daha fazla mezun verenlerin SSCI altında listelenen dergilerde yayın yapmak için bilgi ve becerilere sahip olma olasılığının daha yüksek olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla, bu doktora programları genel olarak güncel kurumsal beklentilerle uyumlu olmayan bilgi ve beceriler kazandırmaya devam ediyor olabilir.

Yayın üretkenliği ile bazı bireysel özelliklerin ilişkisi de incelenmiştir. Yayın üretkenliği yazınında kadınlarla erkekler arasında genellikle kadınlar aleyhine fark bulunmakla birlikte örneklemimizdeki kadın ve erkek öğretim üyeleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ancak, yayın üretkenliği yaş, doktora derecesinin ne kadar zaman önce alındığı ve unvana bağlı olarak farklılaşmaktadır. Daha yaşlı öğretim üyelerinin üretkenlikleri daha düşüktür. Öğretim üyesi yaşlandıkça bilgi ve becerilerini yenilemekte daha az istekli veya başarılı olabilir. Böyle olunca, bunlar güncel gerekliliklere uygun davranış için elverişli olmaktan çıkıyor olabilir. Dolayısıyla, daha genç olanlar güncel kurumsal beklentilere uygun bilgi ve beceriler geliştirmeyi ve davranmayı daha kolay bulduklarından daha yüksek yayın üretkenliğine sahip olabilir. Doktora derecesi alındıktan sonra geçen zaman arttıkça yayın üretkenliği de artmaktadır. Bu ilişkinin halihazırda yaşın etkilerinin hesaba katılmış olduğu dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekir. Öğretim üyeleri muhtemelen doktora sonrasında geçen zamanı araştırma ve yayın becerilerini geliştirmek için değerlendirmekte ve bunları SSCI altında listelenen dergilerde yayın yapmak için kullanmaktadırlar.

Son olarak, akademik unvanla yayın üretkenliği arasında da bir ilişki bulunmuştur. Doçent ve profesörlerin yayın üretkenliği yardımcı doçentlerinkine kıyasla daha yüksektir. Yardımcı doçentlerin iş yükü genellikle diğer öğretim üyelerine kıyasla daha yüksektir. Dolayısıyla, bilimsel araştırma ve yayına

diğerlerine kıyasla daha az zaman ayırıyor olabilirler. Bir başka olasılık ise, gözlem dönemimiz öncesinde doktorasını almış ve yayın üretkenliği yüksek öğretim üyelerinin örneklemimize doçent veya profesör olarak girmiş olmalarıdır. Bu durumda örneklemimizdeki yardımcı doçentlerin en azından bir kısmı yükselme şansı düşük olan ve bu nedenle bilimsel araştırma ve yayına yönelmeyen öğretim üyeleri olabilir. Yine de, yardımcı doçentlerin yükselmek için SSCI altında listelenen dergilerde yayına en çok gereksinimi olan grup olduğu düşünüldüğünde bu bulgu ilginç sayılabilir.

Bulgularımız, benzer kurumsal beklentilere tabi akademisyenlerin davranışlarının anabilim dallarına, üyesi oldukları üniversite ve bölümün özelliklerine veya bireysel bazı özelliklerine bağlı olarak kayda değer bir biçimde farklılaşabileceğini göstermektedir. Çalışmamız, söz konusu farklılıkların örgütsel alandaki iç içe yapılar dikkate alınarak hesaba katılabileceğine işaret edilmektedir. Örneğin, bazı üniversiteler kurumsal beklentileri benimsemeye ve yerine getirmeye diğerlerine kıyasla daha istekli olabilir. Bununla beraber, herhangi bir üniversitenin içinde bu beklentileri daha az veya daha çok yerine getirecek birimler (örneğin, bölümler) olabilir. Bu birimlerin her birinde de beklentileri karşılamaya farklı ölçülerde istekli veya becerileri farklı derecelerde uygun kişiler olabilir. Kurumsal beklentilerin bireysel düzeyde etkilerinin incelendiği çalışmalarda bu çok düzeyli farklılaşmanın olası biçimleyici etkilerinin incelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmada, davranışsal farklılaşmanın bazı öncüllerini keşfederek genellikle birey düzeyinde süreçler veya sonuçlara eğilmeyen yayın üretkenliğinin incelendiği yazına katkıda bulunduğumuzu düşünüyoruz.

7. Sonuç

Burada, çalışmamızın bazı kavramsal ve uygulamaya dönük sonuçlarına değinmekteyiz. İlk olarak, yayın üretkenliğinin incelendiği yazında nadiren birey düzeyinde süreçler veya sonuçlar incelemekte, dolayısıyla düzenlemelerin etkilerinin nasıl ortaya çıktığına ilişkin sınırlı bilgi üretilmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere, bilimsel araştırma ve yayın önemli ölçüde birey düzeyinde bir faaliyettir. Bu nedenle, bunlara ilişkin düzenlemelerin etkilerini bu düzeyde incelemek gerekir. Ancak, yazında nadiren bireyler veya küçük araştırma takımları üzerindeki olası etkiler kavramsallaştırılmakta veya görgül verilerle incelenmektedir. Az sayıda birey düzeyinde çalışmanın ise sınırlı sayıda akademisyenden nitel yöntemlerle toplanmış verilerin analizini tercih etmeleri bulgularının genellenebilirliğini kısıtlamaktadır (örneğin, Anderson, 2006). Bu çalışmada, çok sayıda akademisyenin farklı özellikleri hakkında zengin verileri uygun nicel analiz yöntemleriyle inceleyerek hem genellenebilirliği hem de istatistiksel çıkarım geçerliliği daha yüksek sonuçlar elde ettiğimizi düşünüyoruz.

Gelecekteki araştırmalarda da benzer yöntemlerle hem yazındaki fikirlerin yeniden sınanabileceğini hem de yeni süreçler hakkında bilgiler üretilebileceğini umuyoruz.

Çalışmamızda, öngörülerimizin dayanağı olan yeni kurumsalcı yaklaşıma katkı iddiamız olmamakla birlikte, bu yaklaşımın birey düzeyindeki olguları açıklamakta sınırlı kaldığı tartışması çerçevesinde (Palmer, Biggart ve Dick, 2008: 760) bulgularımızın anlamlı olabileceği öne sürülebilir. Kurumsallaşmanın nasıl gerçekleştiğini anlamak için birey düzeyinde süreçlerin daha fazla incelenmesi gerektiği (Phillips ve Malhotra, 2008: 711) iddialarından hareketle gelecekte yeni kurumsalcı yaklaşımı benimseyerek yapılacak araştırmalar için çalışmamızın yararlı olacağını umuyoruz. Örneğin, düzenleyici çevreden kaynaklanan etkilerle akademisyenlerin içinde buldukları örgütsel bağlamın veya onların kişisel özelliklerinin etkileşiminin bireysel üretkenlik üzerindeki rolünün incelenmesi, hem çok düzeyli etkileri ele aldığı hem de bağımlı değişkeni birey düzeyinde olduğu için söz konusu yazına katkı sağlamaya yol gösterebilir.

Bizim bu çalışmayla tespit ettiğimiz yaygın kayıtsızlık veya yetersizlik, yukarıda da tartışıldığı üzere, yayın üretkenliğini artırmaya yönelik düzenlemelerin yeterince güçlü zorlayıcı veya normatif baskılar yaratmamasıyla; bu düzenlemelerin çelişik unsurlarıyla; veya akademisyenlerin davranışına yön veren rakip anlayışların veya düzenlemelerin varlığıyla açıklanabilir. Kurumsal beklentilerle uyuşmayan davranış, düzenlemelerin zayıf, çelişik veya tartışmalı oldukları bilindiğinde şaşırtıcı gelmeyebilir. Ama bu türden yumuşak yasa olarak nitelenen düzenlemelerin etkili olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır. Başlarda pek etkili değilmiş gibi görünen yumuşak yasaların (örneğin, salt bir medya kuruluşunun fakülte sıralamalarının) zaman içinde kendi kendini besleyen bazı süreçleri tetikleyerek (örneğin, fakültelerin görece mertebelerine daha fazla dikkat eder hale gelmeleriyle) önemli değişimlere neden olduğu gösterilmiştir (örneğin, Espeland ve Sauder, 2007; Sauder ve Espeland, 2009). Dolayısıyla, gelecekte, düzenlemelerin zayıf veya çelişik olmalarından hareketle etkili olmayacaklarına dair önsel bir tahminde bulunmak yerine bunlara hangi koşullarda yaygın uyumsuzluğun veya uyumun eşlik edeceğine dair önermeler geliştirmek gereklidir. Bu meseleye, hem bu çalışmada ilgilendiğimiz yayın üretkenliğiyle ilgili araştırmalarda hem de daha genel olarak aktör davranışının kurumsal etkiler altında nasıl şekillendiğiyle ilgili çalışmalarda değinilebilir.

İkinci olarak, araştırmamızın uygulamayla ilgili bazı önemli sonuçlarının olduğu da söylenebilir. Elde ettiğimiz bulgular düzenleyici aktörlerin örgütsel alan içindeki farklılaşmayı dikkate alarak politika geliştirmesi gerektiğine işaret etmektedir. Farklı özelliklere sahip üniversiteler, bölümler veya öğretim üyeleri kurumsal beklentilere sistematik olarak farklı tepkiler verebilir. Davranışsal farklılık, bunların aynı zamanda başkaca gerekliliklerle uğraşmalarından veya

kurumsal beklentileri yerine getirmek için elzem kaynaklara eş ölçüde sahip olmamalarından kaynaklanabilir. Önceliklerdeki veya kaynaklardaki farklılar da aslında başkaca kurumsal düzenlemelerin veya düzenleyici aktörlerin eylemlerinin sonucu olabilir. Yani, düzenleyici kurumlar örgütsel alan içinde birbiriyle çelişen süreçleri besliyor olabilir. Örneğin, Türkiye’de 2006 yılından itibaren açılan üniversite sayısı o yıla kadar açılmış olanlardan daha fazladır. Açılan yeni üniversitelerin kuruluş sürecinin gereklilikleriyle meşgul olacağı, bu nedenle araştırma ve yayın faaliyetlerine daha az önem vereceği düşünülebilir. Yeni üniversitelerin açılmasıyla üniversitelerden daha fazla araştırma ve yayın yapılmasının beklenmesi birbirleriyle çelişen etkiler yaratmaktadır. Bulgularımız da, 2006’dan sonra kurulan üniversitelerin işletme bölümlerindeki öğretim üyelerinin diğerlerine kıyasla daha az üretken olduklarını göstermektedir. Düzenleyicilerin, bu eşzamanlı ancak çelişik taleplerin olası sonuçlarını değerlendirmesi yararlı olabilir.

Mevcut üniversitelerdeki doktora programları da kurumsal beklentilerle uyumlu görünmemektedir. Örneğin, daha fazla doktora mezunu olan bölümlerin yayın üretkenliği daha yüksek değildir. Mevcut doktora programlarının da kurumsal düzenlemelerde vurgulanan türde araştırma ve yayınlar yapmaya daha elverişli hale getirilmesi için düzenleyici tedbirler alınması gerekebilir. Doçentlik sınavıyla ilgili kıstaslar da doktora eğitimiyle ilgili önemli sonuçlar doğurabilir. Mevcut yönetmeliğe göre doçentlik sınavına başvuranların doktora tezlerinden türettikleri yayınları başvuru koşullarını yerine getirip getirmedikleri değerlendirilirken dikkate alınmamaktadır. Bunun farkında olan doktora öğrencileri, doktora tezlerinin nitelikli olması için çaba göstermemeyi akılcı bulabilirler. Buna bağlı olarak da, doktora öğrenimi bilimsel yayın yapmak için gerekli bilgi ve becerilerin kazanılmasında sınırlı kalıyor ve sonrasında da bilimsel yayınla sonuçlanmıyor olabilir (Özen, 2014). Öğretim üyelerinin güncel beceriler kazanmalarının beklendiği ve yoğun emek harcadıkları doktora eğitimlerinin bilimsel yayın üretmeye daha elverişli hale getirilmesi için yükseltme kıstaslarının gözden geçirilmesi anlamlı olabilir.

Son yıllarda SSCI altında listelenen dergilerde yayın olanaklarında önemli ölçüde gelişme olmuştur. Bununla birlikte, bilgi ve becerilerinin daha güncel ve yükselmek için söz konusu türden yayınlara gereksinimlerinin de daha fazla olduğu düşünülebilecek yardımcı doçentlerin yayın üretkenliğinin daha düşük olduğu görülmektedir. Mesleki kariyerlerinin başındaki yardımcı doçentlerin yayın üretkenliklerini artırmak amacıyla daha fazla desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu türden destekleyici programlar bir süredir yürürlüktedir. Bu araştırmada söz konusu programlardan kimlerin yararlanmış olduğuna dair veriler toplanamamıştır. Ancak, burada elde edilen bulgulardan hareketle, söz konusu programların etkinliğinin değerlendirilmesinin de gerekli olduğu söylenebilir.

Yardımcı doçentlerin üretkenliklerinin düşük olmasının bir başka nedeni, üstteki paragrafta da değinilen doktora eğitiminin niteliğinin düşük ve düzenlemeler nedeniyle düşüyor olması olabilir.

Son olarak, bu çalışmanın görgül bakımdan güçlü ve zayıf yönlerine değinmek istiyoruz. Çalışmanın güçlü yanlarını, olabildiğince çok sayıda üniversitedeki öğretim üyesinden veri toplanmasını sağlayacak şekilde örnekleme uygulaması ve bulguların yansızlığını temin için kullanılan çok düzeyli analiz yöntemi oluşturmaktadır. İşletme bölümlerindeki öğretim üyelerinden veri toplanması mevcut üniversitelerin büyük bir kısmının araştırmaya dahil edilmesini sağlamıştır. Bu sayede üniversite düzeyindeki yordayıcılara ilişkin bulgularımızın yansızlığı güçlendirilmiştir. Ayrıca, çok düzeyli analizler sayesinde bölümler arası ve araştırmacılar arası gözlenemeyen etmenlerden kaynaklanan farklılıklar da hesaba katılabilmektedir. Bu yolla, tüm yordayıcılarla ilgili rapor edilen katsayıların daha yansız olmaları sağlanmıştır.

Çalışmanın görgül bakımdan zayıf yanını ise örnekleme dışında kalan üniversiteler veya bölümler oluşturmaktadır. Gözlem dönemi boyunca işletme bölümüne sahip olmayan veya işletme bölümünde öğretim üyesi barındırmayan üniversiteler kullanılan örnekleme yöntemi nedeniyle çalışma dışında kalmıştır. Ancak, başkaca bir bölüm tercihiyle örnekleme temsil edilen üniversite sayısını artırmak mümkün görünmemektedir. Ayrıca, çalışmada diğer sosyal bilim alanlarındaki bölümlere veya fen bilimleri, mühendislik ve tıp gibi alanlardaki bölümlere yer verilmemiştir. Dışarıda bırakılan bölümler, ilgili oldukları disiplinlerin araştırma ve yayın yapma gelenekleri bakımından, işletme bölümlerinden önemli ölçüde farklı olabilirler. Bu nedenle, söz konusu bölümlerin öğretim üyelerinden toplanacak verilerle burada sunulanlardan farklı bulgular elde edilebilir. Birey düzeyinde veri toplamanın çok zahmetli olması bu bölümlerdeki öğretim üyeleri hakkında veri toplanmasını çalışmamız için mümkün kılmamıştır. Ancak, ileride yapılacak çalışmalarda burada sunduğumuz bulguların genellenebilirliğini sınamak için farklı bölümlerin öğretim üyeleri hakkında verilerden yararlanılabilir.

Bu çalışmada, Türkiye bağlamında akademik araştırmacıların yayın üretkenliğini artırmayı amaçlayan düzenlemelerin beklenmedik sonuçlarına bakılmamıştır. Örneğin, Bromley ve Powell (2012) sıralamaların aldatma veya suiistimalle sonuçlanabileceğini söylüyor. Bizim bağlamımızda buna bir örnek 'yağmacı dergi' (*predatory journal*) (Beall, 2012) olarak adlandırılan dergilerde yapılan yayınlardır. Bu dergiler, yayın yapma baskısı altındaki akademik araştırmacıların niteliği şüpheli çalışmalarını para karşılığında yayımlamaktadır. Yağmacı dergi olarak sınıflandırılan dergilerden (örneğin, Jeffrey Beall'ın yağmacı dergi kıstasları ve listesi için bakınız www.scholarlyoa.com) SSCI altında listelenen de olmuştur. Çalışmamızda bu türden olası etik sorunlara, bunlar

Türkiye bağlamında henüz yeterince tartışılmadığı (nadir bir örnek için bakınız Balcı, 2011) ve üzerinde uzlaşma olmadığı için, değinilmemiştir. Ancak, bu sorunlar ve doğurdıkları tehditler artacak gibi görüldüğünden (Beall, 2012) ileride yapılacak çalışmalarda kurumsal düzenlemelerin bu türden sonuçlarına da odaklanmak gerekebilir.

Kaynaklar

- ADAM, D. (2002), "Citation Analysis: The Counting House", *Nature*, 415(6873), 726-729.
- ALATAS, S. F. (2003), "Academic Dependency and the Global Division of Labour in the Social Sciences", *Current Sociology*, 51(6), 599-613.
- ANDERSON, G. (2006), "Carving out Time and Space in the Managerial University", *Journal of Organizational Change Management*, 19(5), 578-592.
- BALCI, M. (2011), "Yüksek Sayıda Makalelerin Sırrı", *Cumhuriyet Bilim Teknik*, 255, 10-11.
- BANSAL, P. ve CLELLAND, I. (2004), "Talking Trash: Legitimacy, Impression Management, and Unsystematic Risk in the Context of the Natural Environment", *Academy of Management Journal*, 47(1), 93-103.
- BEALL, J. (2012), "Predatory Publishers are Corrupting Open Access", *Nature*, 489, 179.
- BECKERT, J. (2010), "Institutional Isomorphism Revisited: Convergence and Divergence in Institutional Change", *Sociological Theory*, 28(2), 150-166.
- BERLEMANN, M. ve HAUCAP, J. (2015), "Which Factors Drive the Decision to Opt out of Individual Research Rankings? An Empirical Study of Academic Resistance to Change", *Research Policy*, 44(5), 1108-1115.
- BROMLEY, P. ve WALTER, W. (2012), "From Smoke and Mirrors to Walking the Talk: Decoupling in the Contemporary World", *Academy of Management Annals*, 6, 1-48.
- BUTLER, L. (2003), "Modifying Publishing Practices in Response to Funding Formulas", *Research Evaluation*, 12(1), 39-46.
- CAMERON, A. C. ve PRAVIN K. T. (1998), *Regression Analysis of Count Data*, Cambridge University Press, Cambridge.
- CHANDLER, J., BARRY, J. ve CLARK, H. (2002), "Stressing Academe: The Wear and Tear of the New Public Management", *Human Relations*, 55(9), 1051-1069.
- CLEMENS, E. S. ve COOK, J. M. (1999), "Politics and Institutionalism: Explaining Durability and Change", *Annual Review of Sociology*, 25, 441-466.
- DIMAGGIO, P. D. ve POWELL, W. W. (1983), "The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields", *American Sociological Review*, 48(2), 147-160.
- DRORI, G. S. ve MEYER, J. W. (2006), "Global Scientization: An Environment for Expanded Organization", *Globalization and Organization, World Society and Organizational Change*, Editörler: DRORI, G.S., MEYER, J. W. ve HWANG, H., Oxford University Press, Oxford, 50-68.
- DÜNDAR, H. ve LEWIS, D. R. (1998), "Determinants of Research Productivity in Higher Education", *Research in Higher Education*, 39(6), 607-631.
- ESPELAND, W. N. ve SAUDER, M. (2007), "Rankings and Reactivity: How Public Measures Recreate Social Worlds", *American Journal of Sociology*, 113(1), 1-40.

- ETZKOWITZ, H. ve LEYDESDORFF, L. (2000), "The Dynamics of Innovation: From National Systems and "Mode 2" to a Triple Helix of University-Industry-Government Relations", *Research Policy*, 29(2), 109-123.
- FERLIE, E., MUSSELIN, C. ve ANDRESANI, G. (2009), "The Governance of Higher Education Systems: A Public Management Perspective", *University Governance: Western European Comparative Perspectives*, Editörler: PARADEISE, C., REALE, E., BLEIKLIE, I. ve FERLIE, E., Springer, 1-20.
- FOX, M. F. (1992), "Research, Teaching, and Publication Productivity: Mutuality Versus Competition in Academia", *Sociology of Education*, 65(4), 293-305.
- FOX, M. F. (2005), "Gender, Family Characteristics, and Publication Productivity among Scientists", *Social Studies of Science*, 35(1), 131-150.
- FRIEDLAND, R. ve ALFORD, R. R. (1991), "Bringing Society back in: Symbols, Practices and Institutional Contradictions", *The New Institutionalism in Organizational Analysis*, Editörler: POWELL, W. W. ve DIMAGGIO, P. J., University of Chicago Press, Chicago, s. 232-263.
- GEUNA, A. ve MARTIN, B. R. (2003), "University Research Evaluation and Funding: An International Comparison", *Minerva*, 41, 277-304.
- GOLDEN, J. ve CARSTENSEN, F. V. (1992), "Academic Research Productivity, Department Size and Organization: Further Results, Comment", *Economics of Education Review*, 11(2), 153-160.
- GUMPORT, P. J. (1997), "Public Universities as Academic Workplaces", *Daedalus*, 126(4), 113-136.
- GUMPORT, P. J. (2000), "Academic Restructuring: Organizational Change and Institutional Imperatives", *Higher Education*, 39(1), 67-91.
- HANNAN, M. T. ve FREEMAN, J. (1984), "Structural Inertia and Organizational Change", *American Sociological Review*, 49(2), 149-164.
- HASSELBLADH, H. ve KALLINIKOS, J. (2000), "The Project of Rationalization: A Critique and Reappraisal of Neo-Institutionalism in Organization Studies", *Organization Studies*, 21, 697-720.
- HEDMO, T., SAHLIN, K. ve WEDLIN, L. (2006), "The emergence of a European regulatory field of management education", *Transnational Governance Institutional Dynamics of Regulation*, Editörler: DJELIC, M., ve SAHLIN-ANDERSSON, K., Cambridge University Press, Cambridge, 308-328.
- HICKS, D. (2009), "Evolving Regimes of Multi-University Research Evaluation", *Higher Education*, 57(4), 393-404.
- JACOBSSON, B. ve SAHLIN, K. (2006), "Dynamics of soft regulations", *Transnational Governance Institutional Dynamics of Regulation*, Editörler: DJELIC, M., ve SAHLIN-ANDERSSON, K., Cambridge University Press, 247-265.
- KRUCKEN, G. ve MEIER, F. (2006), "Turning the University into an Organizational Actor", *Globalization and Organization, World Society and Organizational Change*, Editörler: DRORI, G.S., MEYER, J. W. ve HWANG, H., Oxford University Press, Oxford, s. 241-257.
- LANGE, S. (2007), "The Basic State of Research in Germany: Conditions of Knowledge Production Pre-Evaluation", *The Changing Governance of the Sciences: The Advent of Research Evaluation Systems*, Editörler: WHITLEY, R. ve GLASER, J., Springer, Dordrecht, 153-170.
- LEONG, F.T.L. ve LEUNG, K. (2004), "Academic Careers in Asia: A Cross-Cultural Analysis", *Journal of Vocational Behavior*, 64(2), 346-357.

- LEVIN, S. G. ve STEPHAN, P. E. (1991), "Research Productivity Over the Life Cycle: Evidence for Academic Scientists", *American Economic Review*, 81(1), 114-132.
- LEYDESDORFF, L. ve ETZKOWITZ, H. (1996), "Emergence of a Triple Helix of University—Industry—Government Relations", *Science and Public Policy*, 23(5), 279-286.
- MARQUIS, C. ve TILCSIK, A. (2013), "Imprinting: Toward A Multilevel Theory", *Academy of Management Annals*, 7, 193-243.
- MEYER, J. W., RAMIREZ, F. O., FRANK, D. J. ve SCHOFER, E. (2007), "Higher Education as an Institution", *Sociology of Higher Education: Contributions and Their Contexts*, Editör: GUMPORT, P. J., The Johns Hopkins University Press, Baltimore, Maryland, s. 187-221.
- MEYER, J. W. ve ROWAN, B. (1977), "Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony", *American Journal of Sociology*, 83(2), 340-363.
- MEYER, J. W. ve ROWAN, B. (1978), "The Structure of Educational Organizations", *Environments and Organizations*, Editör: MEYER, M., John Wiley and Sons, San Francisco, 78-109.
- MISANGYI, V. F., WEAVER, G. R. ve ELMS, H. (2008), "Ending Corruption: The Interplay among Institutional Logics, Resources, and Institutional Entrepreneurs", *Academy of Management Review*, 33(3), 750-770.
- NEDERHOF, A. (2006), "Bibliometric Monitoring of Research Performance in the Social Sciences and the Humanities: A Review", *Scientometrics*, 66(1), 81-100.
- ÖNDER, Ç. ve KASAPOĞLU-ÖNDER, R. (2011), "Resource Endowments and Responses to Regulatory Pressure: Publications of Economics, Management, and Political Science Departments of Turkish Universities", *Higher Education*, 61(4), 463-481.
- ÖNDER, Ç., ŞEVKLİ, M., ALTINOK, T. ve TAVUKÇUOĞLU, C. (2008), "Institutional Change and Scientific Research: A Preliminary Bibliometric Analysis of Institutional Influences on Turkey's Recent Social Science Publications", *Scientometrics*, 76(3), 543-560.
- ÖNDER, Ç. ve ÜSDİKEN, B. (2007), "Örgütsel Ekoloji: Örgüt Toplulukları ve Çevresel Ayıklama", *Örgüt Kuramları*, Editörler: SARGUT, S. ve ÖZEN, Ş., İmge Yayınevi, Ankara, 33-192.
- ÖZEN, Ş. (2014), *Kişisel Görüşme*, (16 Ağustos 2014).
- PALMER, D., BIGGART, N. ve DICK, B. (2008), "Is the New Institutionalism a Theory?", *The Sage Handbook of Organizational Institutionalism*, Editörler: GREENWOOD, R., OLIVER, C., SUDDABY, R. ve SAHLIN, K., Sage, Londra, 739-768.
- PARADEISE, C. ve THOENIG, J. (2013), "Academic Institutions in Search of Quality: Local Orders and Global Standards", *Organization Studies*, 34(2), 189-218.
- PHILLIPS, N. ve MALHOTRA, N. (2008), "Taking Social Construction Seriously: Extending the Discursive Approach in Institutional Theory", *The Sage Handbook of Organizational Institutionalism*, Editörler: GREENWOOD, R., OLIVER, C., SUDDABY, R. ve SAHLIN, K., Sage, Londra, 702-720.
- PODSAKOFF, P. M., MACKENZIE, S. B., PODSAKOFF, N. P. ve BACHRACH, D. G. (2008), "Scholarly Influence in the Field of Management: A Bibliometric Analysis of the Determinants of University and Author Impact in the Management Literature in the Past Quarter Century", *Journal of Management*, 34(4), 641-720.
- POWER, M. (1997), *The Audit Society*. Oxford University Press, Oxford.
- POWERS, J. B. (2003), "Commercializing Academic Research: Resource Effects on Performance of University Technology Transfer", *The Journal of Higher Education*, 74(1), 26-50.

- RAMIREZ, F. O. (2006), "The Rationalization of Universities", *Transnational Governance Institutional Dynamics of Regulation*, Editörler: DJELIC, M., ve SAHLIN-ANDERSSON, K., Cambridge University Press, 225-246.
- RAMSDEN, P. (1994), "Describing and Explaining Research Productivity", *Higher Education*, 28(2), 207-226.
- SANDSTROM, U. (2012), "Productivity Differences between Universities: Are Small and Regional Less Productive?", STI 2012 Kongresinde (Montreal, Kanada, 4-5 Eylül) Sunulan Bildiri.
- SAUDER, M. ve ESPELAND, W. N. (2009), "The Discipline of Rankings: Tight Coupling and Organizational Change", *American Sociological Review*, 74(1), 63–82.
- SEO, M. ve CREED, W. E. D. (2002), "Institutional Contradictions, Praxis, and Institutional Change: A Dialectical Perspective", *Academy of Management Review*, 27(2), 222-247.
- SEWELL JR., W. H. (1992), "A Theory of Structure: Duality, Agency, and Transformation", *American Journal of Sociology*, 98(1), 1–29.
- STATACORP. (2013), *Stata User's Guide. Release 13*. Stata Press, College Station, Texas.
- STRYKER, R. (1994), "Rules, Resources, and Legitimacy Processes: Some Implications for Social Conflict, Order, and Change", *American Journal of Sociology*, 99(4), 847-910.
- URAP (2013), *Basın Açıklaması – Ekim 2013*, URAP Araştırma Laboratuvarı, Ankara.
- TESTA, J. (2011), *The Globalization of Web of Science*. Thomson Reuters.
- THORNTON, P. H. ve OCASIO, W. (2008), "Institutional Logics", *The Sage Handbook of Organizational Institutionalism*, Editörler: GREENWOOD, R., OLIVER, C., SUDDABY, R. ve SAHLIN, K., Sage, Londra, 99-129.
- UZUN, A. (2006), "Science and Technology Policy in Turkey. National Strategies for Innovation and Change during the 1983-2003 Period and Beyond", *Scientometrics*, 66(3), 551-559.
- VAN RAAN, A. F. J. (2005), "Fatal Attraction: Conceptual and Methodological Problems in the Ranking of Universities by Bibliometric Methods", *Scientometrics*, 62, (1), 133-143.
- WEINGART, P. (2005), "Impact of Bibliometrics upon the Science System: Inadvertent Consequences?", *Scientometrics*, 62(1), 117–131.
- WHITLEY, R. (2007), "Changing Governance of the Public Sciences: The Consequences of Establishing Research Evaluation Systems for Knowledge Production in Different Countries and Scientific Fields", *The Changing Governance of the Sciences: The Advent of Research Evaluation Systems*, Editörler: WHITLEY, R. ve GLASER, J., Springer, Dordrecht, 3-27.
- WHITLEY, R. (2010), "Reconfiguring the Public Sciences: The Impact of Governance Changes on Authority and Innovation in Public Science Systems", *Reconfiguring Knowledge Production: Changing Authority Relationships in the Sciences and their Consequences for Intellectual Innovation*, Editörler: WHITLEY, R., GLASER, J. ve ENGWALL, L., Oxford University Press, Oxford, 3-50.
- WHITLEY, R. ve GLASER, J. (Editörler). (2007), *The Changing Governance of the Sciences: The Advent of Research Evaluation Systems*, Springer, Dordrecht.
- WILLIAMSON, I. O. ve CABLE, D. M. (2003), "Predicting Early Career Research Productivity: The Case of Management Faculty", *Journal of Organizational Behavior*, 24(1), 25–44.

Extended summary

Divergent behaviors of actors under common institutional expectations: University-, departmental-, and individual-level predictors of scientific publication productivity of academics

Abstract

Academic research is increasingly governed by external regulation. Some of the core components of these regulations relate to scientific publication productivity of academicians. This study examines scientific publication productivity of academicians in management departments of Turkish universities between 2007 and 2011. Findings reveal that most academicians fail to satisfy institutional demands and that publication productivity varies considerably depending on university-, departmental-, or individual- level factors. We discuss conceptual and administrative implications of these findings.

Key words: Academic, research, regulation, productivity, management, Turkey.

In recent years, there has been a transformation in the perception of higher education institutions. As a consequence, the societal role of universities and academicians have also changed. Historically being more independent and privileged in society, now these actors are expected to comply with external demands for accountability (Gumport, 1997; 2000). In this regard, academic research is increasingly governed by external regulation. Some core components of these regulations aim at increasing scientific publication productivity of academicians (Gumport, 2000; Whitley, 2007).

New institutional theory offers a useful lens to understand the impact of such regulations on the behavior of organizational actors. The primary argument of new institutional theory states that actors will surrender to the demands and expectations in their institutional environment in order to gain and maintain legitimacy and while doing so they will become similar (DiMaggio & Powell, 1983; Meyer & Rowan, 1977). However, there is also a counter view, which argues that under different conditions the behaviors of institutional actors facing the same institutional demands may vary (Beckert, 2010; Oliver, 1991; Thornton & Ocasio, 2008). In this regard, Oliver (1991) argues that organizational actors sometimes may not be willing or capable to adapt their behaviors to satisfy the institutional demands. For example, if the enforcement of the regulations aiming publication productivity is weak; hence, the actors can obtain resources from the environment even when they do not comply with the regulations; then, while some actors will choose to comply, some may choose not to do so.

According to another argument in this view, institutions are results of power struggles; hence, they encompass contradictions (Seo & Creed, 2002). These contradictions inherent in the institutions may result from the different understandings, values and interests of the various regulatory actors (e.g., government and independent specialized organizations). The contradictions could also be a result of incompatibility between goals that lead the regulations (e.g., productivity and social welfare) and the methods used to achieve them (Adam, 2002; Weingart, 2005). For example, the monitoring systems of academic researchers usually rate and rank their performance via quantitative measures (i.e., SSCI publication quantity), at the expense of the evaluation of quality of the publications.

The similarity argument in new institutionalism is also questioned by institutional logics perspective, which assumes that institutional environment is fragmented. In this environment contradicting understandings, norms and rules, in other words logics, can exist together. For this reason, it is possible to expect variation in the behavior of organizational actors in the same institutional environment (see Lounsbury, 2007; Thornton & Ocasio, 2008). For example, if some of the academic researchers believe that their primary mission is to teach, they might have accumulated capabilities accordingly. The response of such academicians to external regulations governing scientific publication productivity would differ systematically from the response of academicians who believe their primary mission is to conduct scientific research.

Based on insights from these perspectives, this study examines the extent to which individual level productivity of academicians subject to common demands varies. The scientific publication productivity of academicians in management departments of Turkish universities between 2007 and 2011 is investigated. The findings reveal that most academicians fail to satisfy institutional demands aiming publication productivity, and show that their publication productivity varies considerably depending on university (i.e., foundation year of university)-, departmental (i.e., SSCI productivity of department of PhD earned, SSCI productivity of department of employment)-, or individual-level factors (i.e., age, year of PhD and academic rank). The relevance of the findings for the regulatory organizations and policy makers in the institutional field is discussed.